

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian

Заголовок

Попп Агота Тигомірівна

Автор

Науковий керівник / Експерт

Попп Агота ТигомірівнаЕрік Марусич

підрозділ

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

1.64%

8.55%

КП 1

23.67%

23.95%

КЦ

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2.

12164

Кількість слів

90535

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв	Б	3
Інтервали	A→	0
Мікропробіли	␣	0
Білі знаки	Б	0
Парафрази (SmartMarks)	a	48

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Копір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Копір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)	
1	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/2623?locale=uk	44	0.36 %
2	https://epa.oszk.hu/01200/01268/00052/pdf/EPA01268_betekinto_2019_4_102-116.pdf	38	0.31 %
3	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4048/3/Barna_Alexandra_Non_verbal_communicatio_n_2024.pdf	37	0.30 %
4	https://epa.oszk.hu/01200/01268/00052/pdf/EPA01268_betekinto_2019_4_102-116.pdf	29	0.24 %

5	https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-csatolt-karpataljarol-a-birodalom-munkataboraiba	28 0.23 %
6	https://epa.oszk.hu/01200/01268/00052/pdf/EPA01268_betekinto_2019_4_102-116.pdf	24 0.20 %
7	https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-csatolt-karpataljarol-a-birodalom-munkataboraiba	23 0.19 %
8	https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-csatolt-karpataljarol-a-birodalom-munkataboraiba	22 0.18 %
9	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/3476/4/Molnar_D_E_Karpataljai_csaladok_a_malenk_ij_robot_arnyekaban_2022.pdf	21 0.17 %
10	https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-csatolt-karpataljarol-a-birodalom-munkataboraiba	20 0.16 %
з домашньої бази даних (0.06 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	13_BA_L_Meisaros_Denis 5/19/2025 Hungarian College of Higher Education Ferenc Rakoczi II Transcarpathian (Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II)	7 (1) 0.06 %
з програми обміну базами даних (0.77 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗАГОЛОВОК	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	магістерська робота Тешкі В.docx 12/20/2023 Uzhhorod National University (Department)	94 (8) 0.77 %
з Інтернету (7.72 %)		
ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ДЖЕРЕЛО URL	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-csatolt-karpataljarol-a-birodalom-munkataboraiba	250 (13) 2.06 %
2	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/3476/4/Molnar_D_E_Karpataljai_csaladok_a_malenk_ij_robot_arnyekaban_2022.pdf	155 (8) 1.27 %
3	https://epa.oszk.hu/01200/01268/00052/pdf/EPA01268_betekinto_2019_4_102-116.pdf	127 (6) 1.04 %
4	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/2623?locale=uk	122 (7) 1.00 %
5	https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/123456789/4048/3/Barna_Alexandra_Non_verbal_communication_2024.pdf	85 (5) 0.70 %
6	https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35912	39 (3) 0.32 %
7	https://genius-ja.uz.ua/images/files/toth-bihari-kittidiplomamunka.pdf	30 (3) 0.25 %
8	http://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2018/02/Limes2018.pdf	30 (3) 0.25 %
9	https://epa.oszk.hu/03100/03112/00019/pdf/EPA03112_somogy_2015_1_078-087.pdf	27 (2) 0.22 %
10	https://szolyvaipark.org/wp-content/uploads/2021/04/l-lovepdf_merged1-566.pdf	23 (4) 0.19 %
11	http://www.kmf.uz.ua/hun114/letoltes/acta/acta2009_1.pdf	16 (2) 0.13 %
12	https://9dok.org/document/yd7xmm81-doktori-phd-%C3%A9rtekez%C3%A9s-dupka-gy%C3%B6rgy-budapest.html	15 (2) 0.12 %
13	https://hodinkaintezet.uz.ua/karpatalja-tortenete-orokseg-es-kihivasok/	14 (2) 0.12 %

Список прийнятих фрагментів

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	ЗМІСТ	КІЛЬКІСТЬ ОДНАКОВИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
https://genius-ja.uz.ua/images/files/toth-bihari...		30 (0.25%)
1	ЗАТВЕРДЖЕНО Вченою радою ЗУІ Протокол No	6 (0.05%)
2	Міністерство освіти і науки України Закарпатський угорський інститут ім. Фере...	19 (0.16%)
3	Завідувач кафедри: Чотарі Юрій Юрійович	5 (0.04%)
https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/1234567...		85 (0.70%)
1	Студентка IV-го курсу Освітня програма _ Середня освіта	8 (0.07%)
2	Рівень вищої освіти: бакалавр Тема затверджена на засіданні кафедри Протоко...	11 (0.09%)
3	Робота захищена на оцінку _____, « _ » _____ 202_ року Протокол N...	37 (0.30%)
4	Рівень вищої освіти: бакалавр Виконавець: студентка IV-го курсу барна олекса...	13 (0.11%)
5	Берегове 2024 ЗАТВЕРДЖЕНО Вченою радою ЗУІ Протокол No2 від „28”лютого 2024 р....	16 (0.13%)
http://kmf.uz.ua/wp-content/uploads/2018/02/Lime...		30 (0.25%)
1	Ukrajna Oktatási és tudományos Minisztériuma II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Ma...	10 (0.08%)
2	Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék A	5 (0.04%)
3	Hadifogság, Málenyikj robot, Gulág. Kárpát-medencei magyarok és németek elhur...	15 (0.12%)
https://9dok.org/document/yd7xmm81-doktori-phd-%...		15 (0.12%)
1	Botlik József – Dupka György: „Ez hát a hon...”	8 (0.07%)
2	Kárpátalja 1919– 2009: történelem, politika, kultúra” című	7 (0.06%)
https://hodinkaintezeft.uz.ua/karpatalja-tortenet...		14 (0.12%)
1	a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola	7 (0.06%)
2	Kárpátalja története: Örökség és kihívások” című monográfia	7 (0.06%)
https://szabadsag.ro/article/a-szovjetuniohoz-cs...		250 (2.06%)
1	Oficinskij Román: munkaerő toborzás A donbászra In: Fedinec Csilla – Vehes Mi...	23 (0.19%)
2	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
3	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
4	dokumentumokban. Intermix Kiadó, Ungvár– Budapest, 1997. 16 18 4 Stark Tamás: ...	28 (0.23%)
5	Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon	8 (0.07%)
6	Oficinskij román munkaerő toborzás A donbászra In: Fedinec Csilla – Vehes ...	22 (0.18%)
7	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
8	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)

9	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
10	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
11	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
12	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	20 (0.16%)
13	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009	9 (0.07%)

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/35912> 39 (0.32%)

1	Остапеч, ю о Токар: м ю Закарпаття через призму політичних виборів. Ужгород В...	13 (0.11%)
2	Остапеч, ю о Токар: м ю Закарпаття через призму політичних виборів. Ужгород В...	13 (0.11%)
3	Остапеч, ю о Токар: м ю Закарпаття через призму політичних виборів. Ужгород В...	13 (0.11%)

<https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/handle/123456789/...> 78 (0.64%)

1	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK-...	13 (0.11%)
2	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK-...	13 (0.11%)
3	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK-...	13 (0.11%)
4	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK-...	13 (0.11%)
5	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK-...	13 (0.11%)
6	Kárpátalja története. Örökség és kihívások.Beregszász–UngvárII. RF KMF – „RIK...	13 (0.11%)

<https://szolyvaipark.org/wp-content/uploads/2021...> 23 (0.19%)

1	Intermix Kiadó, Ungvár– Budapest 2017	5 (0.04%)
2	medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában	7 (0.06%)
3	Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest 2017	5 (0.04%)
4	Stark Tamás: Budapest felé fordultak védelemért	6 (0.05%)

<https://dspace.kmf.uz.ua/jspui/bitstream/1234567...> 136 (1.12%)

1	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919– 2009 történelem, ...	19 (0.16%)
2	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	19 (0.16%)
3	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919– 2009 történelem,...	19 (0.16%)
4	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	19 (0.16%)
5	In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, ...	19 (0.16%)
6	2010. munkaerő toborzás A donbászra In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.)...	21 (0.17%)
7	A donbászra In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 t...	20 (0.16%)

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/79527> 6 (0.05%)

1	Kárpátaljai Területi Állami Levéltár (továbbiakban KTÁL	6 (0.05%)
---	---	-----------

<https://epa.oszk.hu/01200/01268/00052/pdf/EPA012...> 69 (0.57%)

1	Molnár D. Erzsébet: A Kárpátaljai elhurcolások történeti háttere a szovjet re...	24 (0.20%)
---	--	------------

2	Gulácsy Lajos: A mélységből a magasba. Kárpátaljai Református Egyház sajtóoszt...	10 (0.08%)
3	a szovjet rendszer kiépítésének idejénln	6 (0.05%)
4	Molnár D. Erzsébet: A Kárpátaljai elhurcolások történeti háttere a szovjet ren...	29 (0.24%)

магістерська робота Тешкі В.docx **23 (0.19%)**

1	Oficinszkij Román: Megtűrt pravoszlávok és üldözött reformátusok	7 (0.06%)
2	Molnár D. Erzsébet: Kárpátaljai Magyarokszovjetunió hadifogoly- és munkatábora...	9 (0.07%)
3	Oficinszkij Román: Megtűrt pravoszlávok és üldözött reformátusok	7 (0.06%)

<http://www.kmf.uz.ua/hun114/letoltes/acta/acta20...> **16 (0.13%)**

1	Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon	8 (0.07%)
2	Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon	8 (0.07%)

<https://epa.oszk.hu/03100/03112/00019/pdf/EPA031...> **27 (0.22%)**

1	Ungvár, budapest 2013 Dupka György – A szovjet hatóság megtorló tevékenysége K...	13 (0.11%)
2	Dupka György Korszun: olekszij A malenykij robot” dokumentumokban. Intermix Ki...	14 (0.12%)

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра історії та суспільних дисциплін

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота

Історія радянзації с. Пийтерфолво
(1944–1953)

Попп Агота Тигомирівна

Студентка IV-го курсу

Освітня програма _ Середня освіта (Історія) _____

Спеціальність _ Середня освіта (Історія) _____

Рівень вищої освіти: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол № _____ / 202_

Науковий керівник: Молнар Д. Єлизавета Олександрівна, доцент, доктор філософії з
галузі гуманітарні науки

Завідувач кафедри: Чотарі Юрій Юрійович, завідувач кафедри, доцент, PhD, кандидат
історичних наук

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 202_

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II

Кафедра історії та суспільних дисциплін

Кваліфікаційна робота
Історія радянзації с. Пийтерфолво
(1944–1953)

Рівень вищої освіти: бакалавр

Виконавець: студентка IV-го курсу

Попп Агота Тигомирівна

освітня програма Середня освіта (Історія)

спеціальність Середня освіта (Історія)

Науковий керівник: **Молнар Д. Єлизавета Олександрівна, доктор філософії з галузі**
гуманітарні науки, доцент

Рецензент: Вароді Наталія Федорівна канд. іст. наук, доцент

Берегове
2025

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Történelem- és Társadalomtudományi Tanszék

A szovjetizálás története Tiszapéterfalván

(1944–1953)

Szakdolgozat

Készítette: Papp Ágota

IV. évfolyamos Középfokú oktatás (történelem)

szakos hallgató

Témavezető: Molnár D. Erzsébet, Phd, docens

Recenzens: Váradi Natália docens, PhD

Зміст

Вступ.....	6
Розділ I.....	9
Встановлення радянської системи на Закарпатті.....	9
I.1 Радянська окупація та утворення Закарпатської України.....	9
I.2 Маленька робота, колективізація, церковна політика.....	11
Розділ II.....	18
Советизація Пийтерфолви крізь призму глибинних інтерв'ю та архівних джерел.....	18
II.1 Окупація та колективізація.....	18
II.2 Вивезення мешканців Пийтерфолви на «маленьку роботу», тобто «триденну» працю.....	26
Висновки.....	32
Резюме українською.....	34
Список літератури.....	36
Додаток.....	39

Tartalom

Bevezető.....	6
I. fejezet.....	9
A szovjet rendszer kiépítése Kárpátalján	9
1.1 Szovjet megszállás és Kárpátontúli Ukrajna létrejötte	9
1.2 Málenkij robot, kolhozosítás, egyházpolitika	12
II. fejezet.....	18
Tiszapéterfalva szovjetizálása mélyinterjúk és a levéltári források tükrében.....	18
2.1. Megszállás és kolhozosítás	18
2.2. Elhurcolások Tiszapéterfalváról málenkij robotra, azaz „háromnapos” munkára.....	25
2.3. Egyházpolitika szovjet módra.....	28
Összegzés	31
РЕЗЮМЕ	33
Források és felhasznált irodalom jegyzéke	35
Melléklet.....	39

Bevezető

Kutatásom témája: A szovjetizálás története Tiszapéterfalván 1944–1953 között, tehát egészen a kezdeti lépésektől vizsgálom a szovjetizálás folyamatát. Ez az időszak olyan változásokat hozott a társadalomba, amelyek máig meghatározóak, hiszen ekkor kezdődik el a szovjet típusú gazdaság kiépítése, elkezdődik a kolhozosítás, az emberek egy részét elhurcolják a málenkij robotra, illetve az egyház sem kerülhette el a szovjet hatalom megtorlását.

A második világháború után sokáig ezek a témák tabunak számítottak, maga a szovjet erők tevékenységének a kutatása vagy éppen az említése is. A kommunista vezetés alatt szigorúan tilos volt beszélni a Vörös Hadsereg atrocitásairól. Majd később a rendszerváltást követően kerültek napvilágra ilyen jellegű dokumentumok, például az elhurcolásokról. Ennek köszönhetően egyre több ilyen jellegű kutatás látott napvilágot. Különösen fontosnak tartom ezt a kutatást, hiszen ezeknek az eseményeknek az utólagos feldolgozása segít abban, hogy a közösségek fájó múltja napvilágot lásson, ezzel méltóképpen emléket állítva az áldozatoknak.

Mindemelett fontosnak tartom, hogy azokat az egyéni történeteket, megéléseket is feltárjam, amelyekre még van lehetőség, hiszen még a vizsgált korszakról több falubelinek is van emléke, ezeket még most kell összegyűjteni és feldolgozni. Azért is választottam ezt a témát, mivel Kárpátalján a málenkij robot, kolhozosítás, és az egyház helyzetének számos eleme nem felkutatott. A meglévő kutatások hiányosak, nincs feltárva településszinten a szovjet gazdaságpolitika hatása. Ahhoz, hogy teljes képet kapjunk ezekről a folyamatokról, fontos felkutatnunk a mikrotörténeti vonatkozásokat. Ez a kutatás egy lépcsőfoka a régió történetének jobb megismerésének.

A kutatás objektuma: a szovjet berendezkedés vizsgálata Tiszapéterfalván, levéltári források és interjúk alapján.

A kutatás tárgya: a szovjet berendezkedés sajátosságainak feltárása Tiszapéterfalván, ideértve a kolhozosítás, málenkij robot és az egyház helyzetének mélyebb tanulmányozását és vizsgálatát.

A munka célja: Tiszapéterfalva teljes szovjetesítésének folyamatának bemutatása. Mindezt levéltári források feldolgozásával, az oral history módszerével és a korabeli szemtanúk megkérdezésével tervezzük.

A probléma kutatási szintje: bár korábban számos tanulmány született a híres Határőr kolhozról, ebben a tanulmányban a kezdeti lépések szerepelnek, hiszen először Vorosilov kolhoz volt (1948–1950), majd pedig Igazság kolhoz (1950–1960) lett, végül az összevonásukkal alakult meg a Határőr kolhoz. Illetve a levéltári források Tiszapéterfalvára

vonatkozólag nincsenek feltárva. Ez a visszaemlékezések rögzítésére is igaz, hiszen nem igazán született még olyan tanulmány a faluról, amiben a korabeli szemtanúkat kérdeznék meg.

A kutatás forrásainak sajátossága: a munka primer és szekunder forrásokból épül fel. A szakdolgozat elkészítésében nagy segítséget jelentettek a már meglévő szakirodalmak, mint például Botlik József – Dupka György: „Ez hát a hon...” című munkája, valamint Fedinec Csilla és Vehes Mikola: „Kárpátalja 1919– 2009: történelem, politika, kultúra” című könyve, illetve Dupka György – Alekszej Korszun: A „Málenyikij robot” dokumentumokban című könyve. Ezeken kívül még a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola által kiadott „Kárpátalja története: Örökség és kihívások” című monográfia.

A munka során felkerestem a Tiszapéterfalván élő idős embereket, akikkel interjút készítettem. 10 személlyel sikerült beszélnem, akik az egyház helyzetéről, a kolhozosításról, az elhurcolásokról mondták el visszaemlékezéseiket. Levéltári forrásokat is sikerült felkutatni, amelyeknek a többsége jegyzőkönyv volt, illetve adatok a mezőgazdasági termelésről.

A dolgozat tudományos innovációja abban rejlik, hogy a munka olyan levéltári forrásokat tartalmaz, amelyek eddig nem voltak kutatva, illetve olyan embereket tudtam megkérdezni a témában, akiknek erről a korszakról még vannak emlékei. Erre az idő múlásával egyre kevésbé lesz lehetőség. Az interjúalanyok olyan oldalát mutatták meg ezeknek a folyamatoknak, amik szakirodalomból nem ismerhetők meg, így még személyesebbé tették a történesek megismerését az személyes történeteik elmesélése által.

A kutatás eredményeinek jövőbeni gyakorlati hasznosítása abban rejlik, hogy segíthet a kárpátaljai közösségeknek megérteni azokat a társadalmi folyamatokat, amik végbementek a területen, valamint ezek hogyan voltak hatással az emberek identitására és a közösségek összetartozására. Ezzel pedig segítjük a közösségek társadalmi önismeretének előremozdítását.

Az eredmények pedig nemcsak az egyén számára lehetnek fontosak, hanem további kutatásokhoz szolgálhat alapul, illetve a helyi iskoláknak is hasznos lehet az oktatásba beemelhető tudásanyag révén. Ezeknek az információknak a birtokában az ifjabb generáció a helyi történelmi ismereteit tudja bővíteni. Emellett a tanulmány alapot adhat a kolhozosítás, a málenyikij robot és az egyház helyzetének helyi szintű elemzéséhez, amely a helyi közösségek önazonosságához és történelmi megértéséhez is nagyban hozzájárul.

A munkám két fejezetből áll. Az első fejezet megírására a szakirodalom áttanulmányozása révén került sor. A feldolgozott források alapján igyekeztem bemutatni Kárpátalja szovjetizálásának főbb eseményeit, ezáltal történelmi kontextusba helyezve a

tiszapéterfalvi szovjetesítés sajátosságait. A második fejezetben visszaemlékezések alapján kerülnek bemutatásra az események Péterfalvára vonatkozóan. A levéltári források bevonása is fontos szerepet kapott, ezek nagy részben jegyzőkönyvek, amelyek megmutatják, hogy napról napra milyen ügyeket, határozatokat fogadtak el, és a mezőgazdasági termelésről is számos adat került feldolgozásra.

I. fejezet

A szovjet rendszer kiépítése Kárpátalján

1.1 Szovjet megszállás és Kárpátontúli Ukrajna létrejötte

1944. szeptember 27-én a Tatár-hágót áttörte a 4. Ukrán Front, ezzel pedig sikerült visszaszorítani az 1. honvéd hadsereget az Árpád-vonalhoz. A szovjet csapatoknak mindössze elég volt egy hónap és ez alatt elfoglalták Kárpátalját.¹ 1944. november 19-én megalapították a Kárpátontúli Ukrajna Kommunista Pártját (KPUK). A KPUK-nak volt egy sajtóorgánuma a Zakarpatszka Pravda, amelynek első száma 1944. november 5-én jelent meg.

Kárpátalja Szovjet-Ukrajnához való csatlakozásáról a Kárpátontúli Ukrajna Kommunista pártja konferenciát tartott 1944. november 19-én, a helyszín Munkács volt. November 26-án megszületett a Kiáltvány, ami hivatalosan is megerősítette a csatlakozást. Látszólag úgy tűnt, hogy minden hatalom a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsának kezében volt, azonban a valóságban a területet Moszkvából irányították, így az orosz lett a hivatalos nyelv. 1944–1945 folyamán KPUK kezdeményezéseket tett arra, hogy különböző konferenciákat, kongresszusokat tartsanak, amin részt tudtak venni többek között a munkások, parasztok, tanárok. Jelentős munka folyt az első népi bizottságok kongresszusának előkészítésében és lebonyolításában, amely 1944. november 26-án elfogadta a Kárpátontúli Ukrajna és a Szovjet-Ukrajna egyesüléséről szóló manifesztumot. Ezen eseményekben a helyi lakosság széles rétegei vettek részt, ami elősegítette a politikai kultúra fejlődését az új rendszerhez való alkalmazkodás során.²

1944. december 5-én a népbizottságok körlevelet kaptak a ZU Néptanácsától, melyben fel lettek szólítva, hogy szakítsanak meg minden kapcsolatot a csehszlovák kormány huszti delegációjával, illetve ez a körlevél megerősítette, hogy Iván Turjanica és a Néptanács az egyedüli képviselője a hatalomnak.³ Turjanica írt egy levelet, melyben a csehszlovák delegátusnak a visszahívását kérte, ezt követően Kárpátalját elhagyta a csehszlovák kormány.

Klement Gottwald és Sztálin 1945 januárjában tárgyalásokat folytatott arról, hogy mi legyen Kárpátalja sorsa. Végül döntés született az elcsatolásról, így 1945. június 29-én Moszkvában szerződést kötöttek erről, melyet a Szovjetunió és a Csehszlovákia írt alá. Molotov ezt az eseményt az ukránok "történelmi álmának beteljesüléseként" értékelte. A

¹ Oficinskij Román: A csehszlovák kormány megbízotti hivatal. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 235

² Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через призму політичних виборів. Ужгород Всеукраїнське державне видавництво «Карпати» 2009. 110

³ Oficinskij Román: A csehszlovák kormány megbízotti hivatal... 235

szovjet rendszer kiépítése elkezdődött, mely 1944–1950 között zajlott. Ezzel együtt pedig elindult a kollektivizáció, a "nép ellenségeinek" megsemmisítése, a görögkatolikus egyház felszámolása és a kommunista párt egyeduralmának kiépítése. Az új hatalom világossá tette, hogy nem lesz visszatérés a sokpártrendszerhez. Ehelyett egy egypárti rendszer alakult ki, amely társadalmi szinten monopóliumra törekedett.⁴

Megválasztotta a Kárpátontúli Ukrajna legfelsőbb államhatalmi szervét is – a Kárpátontúli Ukrajna Néptanácsát (KUNR), amely 17 tagból állt. Elnökévé Ivan Turjanicát választották, helyettesei pedig Péter Lintur és Péter Szova lettek. Jóváhagyták a végrehajtó szerv – a Kárpátontúli Ukrajna kormánya – összetételét is. 1945. január 9-én rendeletet adott ki a KUNR, mely kimondta, hogy a teljes hatalom a népé. E szerint a választás alkalmával lehet élni ezzel a hatalommal, hiszen a megválasztott képviseleti szerv képviselte az emberek akaratát. Helyi szinten népi bizottságok működtek, központi szinten pedig a Néptanács – így érvényesült az, hogy a teljes hatalom a népé.⁵

A kommunista párt megyei bizottságának első titkára volt Kárpátalja első számú vezetője, de 1944–1945 között a Néptanács elnöke töltötte be ezt a pozíciót. Az első szovjet időszakban Iván Turjanica (1944–1948), majd Iván Kompanec (1948–1952) voltak Kárpátalja vezetői.⁶

A KPUK teljesítette a fő célját, új programot nem hirdetett, tehát ezeknek hiányában már nem volt szükség rá, mint különálló szervezet. Ezért a Szovjetunió Kommunista Pártja (SZKP) úgy döntött 1945. december 15-én, hogy a KPUK tagjait automatikusan áthelyezik a SZKP soraiba. Ezzel együtt pedig elindult egy újabb hulláma a párton belüli tisztogatásnak: aminek az lett az eredménye, hogy a KPUK tagjainak nagyobb része nem ment át ezen a rostán, végül mindössze 38%-a lett a SZKP tagja. A KPUK Központi Bizottságát felváltotta az Ukrán Kommunista Párt (b) megyei bizottsága, amelyet 1946. január 5-én új összetételben hagytak jóvá.⁷

Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsának Elnöksége megalapította a Kárpátontúli területet Ungvár központtal 1946. január 22-én. Itt már három nap elteltével, tehát január 25-től, a Szovjet-Ukrajna törvényei léptek életbe. Szavazást tartottak 1946. február 9-én, ahol megszavazták Iván Turjanicát az Ukránai Kommunista Párt megyei bizottságának első titkárává, mint kiderült a kárpátaljaiak elsőpró többséggel szavaztak rá.

1945 és 1946 között vidéken a vezető pozíciók betöltésére 500 kommunistát küldtek.

⁴ Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через призму політичних виборів. Ужгород Всеукраїнське державне видавництво «Карпати» 2009. 110

⁵ Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через...116

⁶ Oficinskij Román: Az első számú vezetők. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 222

⁷ Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через...116

Kárpátalját úgy kezelték, mint szegény, elnyomott régió, és 1940-1950 között több határozat is született arról, hogy a térséget hogyan is kellene fejleszteni, ehhez 3000 szovjet szakembert telepítettek ide. A helyi kommunisták háttérbe szorultak, és 1946 áprilisában, illetve augusztusában tisztogatás történt a pártban. Ennek keretében a 4590 tagból csupán 2634-en kapták meg a pártkönyvet. A taglétszám folyamatosan nőtt: 1950-ben 9012, 1974-ben 5861 fő, míg 1985-re már több mint 46 ezer párttag volt.⁸

Kárpátaljáról a szovjet hatóság sok embert börtönbe záratott, akik valami rosszat mondtak a rendszerről vagy Sztálinról. Így történt, hogy 25 küldöttet ítéltek el. Érdekes, hogy ezek az elítélt személyek az újraegyesülés mellett szavaztak a novemberi kongresszuson. Az egyik elítélt M. I. Bendak volt, aki a Rahói népbizottság élén állt. 10 évre elítélték, a vád pedig nem más volt, minthogy a magyar megszállás alatt kommunistákat tartóztatott le. A vádak azonban megalapozni nem tudták, annyi kiderült, hogy valójában falusi rendfenntartó volt. A másik ilyen elítélt személy V. P. Bojcsuk volt, aki ismert újságíróként dolgozott. Az Új Máramaros című lapba írt egy cikket, amit a szovjet vezetés úgy értelmezett, hogy a német hadsereget dicsérte. Később felmentették a vádak alól. S. V. Boreckij is hasonló sorsra jutott, akit 10 évre ítéltek el. A vád szerint a Kárpát-Ukrán Belügyminisztériumban dolgozott 1939-ben, illetve még azt is felhozták, hogy a Szics mozgalom vezetőjét I.M. Cmurát védte. A nyomozás hosszadalmas volt és többször meg is hosszabbították, de végül elítélték. A nyomozók a kihallgatás során elismerték, hogy nem az igazságot akarták feltárni, hanem a bebörtönzés volt a cél.⁹

Kárpátontúli Ukrajna átmeneti státuszát 1946 elején megszüntették, jogilag 1945. június 29-én beolvasztották az Ukrán SZSZK területébe, és létrehozták a Kárpátontúli (Zakarpatszka) területet, melynek Ungvár lett a központja. Ettől kezdve minden társadalmi és politikai intézmény elkezdett beintegrálódni a szovjet rendszerbe, ez pedig azzal járt, hogy a kárpátaljai ukránok politikai életének regionális sajátosságai fokozatosan eltűntek. 1946. július 30-án Kárpátalját 1-es övezetbe sorolták, ez azzal járt, hogy szovjet állampolgárok és katonák kezdtek el letelepedni a régióban, és elindult a kollektív megfigyelése. A helyi kommunisták alacsonyabb pozíciókban dolgozhattak, például fakitermelésben vagy munkaerő toborzásban.¹⁰

⁸ Oficinskij Román: Nomenklatura. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 220

⁹ О. Д. Довганич: Репресії проти громадян за антирадянську та антиколгоспну агітацію, In: Тронько П. Т. (szerk.): Реабілітовані Історією. Ужгород, 2003. 117.

¹⁰ Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через ... 116

1.2 Málenyikij robot, kolhozosítás, egyházpolitika

A szovjet megszállás nem hozott felszabadulást, pont az ellentéte történt meg, hiszen elindultak a fosztogatások, erőszak, rekvirálások, amelyek mind a lakosságot sújtották. 1944. november 12-én tovább súlyosbodott a helyzet, hiszen a 4. Ukrán Front katonai tanácsa 0036-os számú határozatában elrendelte a magyar és német nemzetiségű férfiak internálását. A parancs értelmében minden hadköteles férfinak, tehát 18–50 év között, meg kellett jelenni a katonai parancsnokságon, mindezt teljesíteni kellett november 14–16 között, aki elmulasztotta ezt, ezentúl háborús bűnösneként kezelték.¹¹

A lakosság hitt abban, hogy ez valóban egy „kis munka” lesz, ami három napig fog tartani, mit sem sejtettek az elhurcolások valódi céljáról. Amikor az emberek megérkeztek a gyűjtőpontokra a vezetés azt a látszatot keltette, mintha igazolásokat osztanának, amellyel szabadon lehet mozogni az országban. Azonban a nemzetiségi alapú szelektálás során a ruszin, ukrán és szlovák férfiakat hazaengedték, míg a magyarokat és németeket lágerekbe szállították.¹² Az emberek elhurcolása hosszú ideig meghatározta az helyi lakosok életét, illetve a térség történelmét. Ez egy tragédia is egyben, hiszen a fogolytáborokba került magyarok közül sokan sosem tértek haza.¹³ Mindaz később derült csak ki, hogy miért is kellett megjelenniük. Hiszen, akik 1944. november 16-ig elmentek regisztrálni, mind azt hitték, hogy csupán nyilvántartásba vették őket. November 18-án újra megjelentek a kijelölt helyeken azzal a céllal, hogy visszaszerezzék igazolványaikat, ám ekkor már nem térhettek haza, mivel ezúttal el sem hagyhatták a gyűjtőpontot.¹⁴

1944. november 18-án kezdődtek meg a megpróbáltatások: a foglyokat a szolvyvai gyűjtőtáborba indították el, mindezt fegyveres erők kísértében. A szovjet hatóságok úgy értesítették az embereket, hogy háromnapos munkára kell elindulni, és arra utasították őket, hogy három napra elegendő élelmet és ruházatot hozzanak magukkal. Voltak olyanok is, akik nem jelentek meg a regisztráción, azok kénytelenek voltak bujkálni, hiszen az NKVD kereste őket. Elkezdték átkutatni a házakat, a mezőket, völgyeket, de még az erdőt is. Az NKVD jelentést is tett arról, mennyi volt a letartóztatottak száma Kárpátalján. E szerint 22 971 főt

¹¹ Molnár D. Erzsébet: A szovjet típusú gazdaságpolitika erőszakos térnyerése. In: dr. Csátáry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021. 505

¹² Molnár D. Erzsébet: A vidék szovjetizálása. In: Csátáry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021. 508

¹³ Molnár D. Erzsébet: Kárpátaljai Magyarok és Németek a szovjetunió hadifogoly- és munkatáborjaiban. In: Géczi Róbert (szerk.): Az Elbától Vorkutáig. Magyar Napló 2017. 174.

¹⁴ Molnár D. Erzsébet: A vidék szovjetizálása...i.m.508

fogtak el, azonban nem tartották kizártnak, hogy ezek a tisztogatások folytatódni fognak.¹⁵

Tehát az első gyalogos menetoszlopok 1944. november 18-án elindultak. A foglyoknak nehéz utat kellett megtenni, illetve a körülmények sem voltak a legjobbak. A foglyok istállókban aludtak vagy pedig olyan épületben, amiben fűtés sem volt. Ennek következtében sokan már úgy érkeztek meg Szolyvára, hogy betegek voltak vagy teljesen kimerültek. A gyűjtőtáborokban sem volt jobb a helyzet, embertelen körülmények uralkodtak. Az emberek éheztek, járványok kezdtek el terjedni, illetve a hideg sem kímélte őket. Mindezek hatására sokan meghaltak. Azok, akik életben maradtak, tovább vitték a Szovjetunió különböző lágereibe, ahonnan a legtöbben soha nem tértek haza.¹⁶

Kárpátalján nem ez volt az egyetlen deportálási hullám. A második szakaszra az volt a jellemző, hogy a német lakosságot hurcolták el. Ehhez alapot kellett szolgáltatni, tehát megjelent egy újabb parancs 1944. december 16-án, amit a Szovjetunió Állambiztonsági Bizottsága adott ki. A 7061. számú parancs kimondta, hogy a német etnikumú lakosokat kötelezően elszállítják munkatáborokba. A kárpátaljai akciót a 4. Ukrán Front parancsnoka, Petrov tábornok irányította. A német lakossággal az volt a cél, hogy munkára használják őket is, így meghatározott élelmiszert és ruházatot vihetek csak magukkal. A deportáltakat főként a Donyec-medencei szénbányákba vitték.

1944. november 19-én, a letartóztatási hullám másnapján, Munkácson megnyílt Kárpátontúli-Ukrajna Kommunista Pártjának első konferenciája, amelyen egy fontos ügyet tárgyaltak, mégpedig a térség, tehát Kárpátalja Szovjet Ukrajnához való csatolását. Egy héttel később, tehát november 26-án, amikor megtartották a népbizottságok első kongresszusát, hivatalosan is deklarálták a csatlakozásról szóló szándékot. A tisztogatások tehát összhangban álltak a politikai célokkal: mindez pedig Kárpátalja teljes szovjetizálásához kapcsolódik, és ez a folyamat el is kezdődik. A szovjet és a csehszlovák kormány megegyezett Kárpátalja sorsáról 1945. június 29-én Moszkvában. Megállapodtak az átadásról és ezt mind a két fél 1945 novemberében ratifikálta. 1946. január 22-én pedig megtörténik a Szovjetunióba való hivatalosan beolvasztás, így Kárpátalja bekerült a közigazgatásba.¹⁷

Az elhurcoltak hozzátartozói mindent megtettek szeretteik hazahozataláért: még kérelmet is benyújtottak a helyi budapesti hatóságokhoz, azt hangsúlyozva, hogy az elhurcoltak ártatlanok és a falvakban munkaerőhiány van.¹⁸ 1946-tól elkezdték fokozatosan

¹⁵ Dupka György: A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest 2017. 25.

¹⁶ Molnár D. Erzsébet: A vidék szovjetizálása....508.

¹⁷ Dupka György – Alekszej Korszun: A „Málenkij robot” dokumentumokban. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1997. 33

¹⁸ Stark Tamás: Budapest felé fordultak védelemért. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009. Argumentum – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2010. 249.

hazaengedni az életben maradtakat, de ez még mindig nem sok embert jelentett, hiszen az elhurcoltak legalább 70%-a soha nem tért vissza. Ahol a legtöbben veszítették életüket: Szibéria, Novij Szambor, Boriszovo, Turka, Orsa és Sztalino lágereiben. A túlélők többségét évekig tovább dolgoztatták, míg végül szovjet állampolgárként szabadon engedték őket.¹⁹

Miután a szovjet hatalomátvétel megtörtént nemcsak a fent említett szörnyűségek történtek meg, hanem az értelmiség, tisztségviselők, egyházi vezetők és vagyonos gazdák ellen egy megtorlási hullám indult el. Leginkább koholt vádakkal illették őket, mint a hazaárulás, kémkedés, szovjetellenes összeesküvés. Ezek alapján sokakat börtönbe zárták vagy rosszabb esetben ki is végezték őket. Egy részüket a GULAG lágereibe szállították, ahol hasonlóan a többi táborhoz, embertelen körülmények között kellett dolgozniuk. A szovjet vezetést ellenségként tekintett az egyházra, így a papokat és egyházi személyeket szintén elkezdtek eltávolítani, ezzel próbálták megtörni a vallásos közösségeket.²⁰

A régió szovjet típusú átalakításához tartozott a mezőgazdaság kollektivizálása is. Céljuk a magántulajdonon alapuló gazdaságok átszervezése volt, mindezt olyan mintára akarták kialakítani, mint a Szovjetunió más régióiban. Ez a lépés a térség politikai és gazdasági beolvasztását szolgálta.²¹ Mindezt úgy akarták az embereknek feltüntetni, mint egy pozitív dolgot, hiszen a kollektivizálás növelni fogja a mezőgazdaság hozamát, illetve az élelmiszerre is hatással lesz, így az ipari munkások számára ez a növekedés pozitív hatásokkal fog járni. Az egész kollektivizálás célja az volt, hogy a parasztságot politikailag és gazdaságilag is ellenőrzése alatt tartsa, mivel gyakori volt, hogy a független parasztok gyakran szembeszálltak a szovjet hatalommal. Elindultak különböző propagandakampányok melyek a kolhozosítás előmozdítását célozták meg, és ezekben a kollektív gazdaságok előnyeit hangsúlyozták.²² Az ideológiai nevelés is elkezdődött, amihez a kommunista párt különböző helyi gyűléseket, rendezvényeket szervezett, itt próbálták ezeket alkalmazni.²³

A földek erőszakos államosítása is elkezdődik még az 1940-es években, valamint elkezdenek megjelenni az első kolhozok 1946 folyamán. A parasztokat arra kényszerítették, hogy a földjeiket átadják, azonban ez nem ment akadálymentesen, hiszen az emberek ellenállást tanúsítottak, mivel nem akarták feladni földjeiket és amit eddig megteremtettek maguknak.²⁴ Ezt az ellenállást a szovjet hatóság próbálta megtörni, sokakat zaklattak, büntettek, sőt el is hurcoltak. A vezetés az ellenállás ellenére létrehozta az első kolhozokat,

¹⁹ Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon...58.

²⁰ Molnár D. Erzsébet: A vidék szovjetizálása...512

²¹ Hajdu Edit: Kolhozosítás a szovjet rendszer kiépítésének idején (1948–1953). In: Boda Atilla. *Ingenia Hungarica V. ELTE Eötvös József Collegium*, 2019. 88.

²² Baum A.T. (1987) *Collectivization*. In: *Komsomol Participation in the Soviet First Five-Year Plan*. Palgrave Macmillan, London. 41. oldal

²³ Szabó Kata: „Élni kell, élni muszáj.” In: Dupka György. *Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest*, 2020. 159.

²⁴ Dupka György: *Fogyó, gyarapodó nemzetiségek, érdekképviselők Kárpátján*. Intermix Kiadó, 2011. 115.

amelyek már a kezdetekben is nehézségekkel küzdött. A termelés nem hozta meg a várt eredményt, sőt még csökkent is, azonban nem voltak hajlandók elengedni, továbbra is erőltették a rendszer működését.²⁵ A parasztnak továbbra sem tetszett a kolhozosítás, így próbálták akadályozni a rendszer működést különféle módokon. Például azt találták ki, hogy elrejtik a terményeiket vagy éppen a mezőgazdasági eszközöket. Idővel azonban sokan kénytelenek voltak elfogadni az új rendszert, egyesek pedig vezető szerepet vállaltak a kolhozokban.²⁶ Sokan döntöttek úgy, hogy átköltöznek a városokba, mivel ott lehetőséget láttak a jobb megélhetésre, de voltak olyanok is, akik az ország területét is el akarták hagyni, ez azonban egy rendkívül kockázatos döntés volt. Akik megpróbáltak elszökni az országból keményen megbüntették, hogy a szökéseket csökkentsék, ugyanilyen célból a határokat pedig szigorúan őrizték.²⁷

1946–50 között – ekkor mint a Szovjetunió egyik közigazgatási egységében – könyörtelenül véghez vitték a mezőgazdaság szovjet mintára történő átalakítását. Kezdetét vette a kollektivizáláskövetkező szintje: a kolhozosítás. A falusi (települési) alapszervezetek helyett kolhozi alapszervezeteket hoztak létre, amelyek ily módon akár több települést is összefogtak²⁸

A szovjet rendszerben nagy figyelmet fordítottak a komszomolok és pionírok nevelése. Fontos volt számukra, hogy a fiatalok ne vegyenek részt az egyházi munkákban. Az egyházak jelenléte kihívást jelentett a kommunista ideológia számára, mivel az ateizmus volt az állami doktrína. A szovjet hatalom tudatosan elkezdte kiszorítani az egyházat a társadalmi életből, és 1945-től a vallásellenes politika hivatalos szintre emelkedett.²⁹ Miután a szovjetek elkezdtek 1944 októberében a szovjetesítést Kárpátalján, az egyházakat is szovjet mintára formálták át. 1944 decemberében kezdődött a tömeges szekularizálás, amely az egyház és az állam, valamint az egyház és az iskola szétválasztását eredményezte. Két fontos rendelet született 1945 áprilisában: az egyik azt tartalmazta, hogy a vallást szabadon meg lehet választani, a másik pedig az egyházi vagyon átvételét írta elő. Az iskolákat is sorra kezdték államosítani, így pedig az egyházi iskolák sorsa az lett, hogy állami irányítás alá kerültek.³⁰ A vallási szervezeteket ellenőrzésük alatt tartották, melyet két állami hivatal végezett. A szovjet hozzáállás a felekezetekhez kettős volt, hiszen a pravoszláv egyházat támogatta, és a nyugati keresztény felekezeteket próbálta beolvasztani a pravoszlávba vagy a baptistába. A római

²⁵ Kosztyó Gyula: Megszállás, terror, elhurcolás... 162.

²⁶ Gulácsy Lajos: A mélységből a magasba. Kárpátaljai Református Egyház Sajtóosztálya, Munkács, 2005. 21.

²⁷ Kosztyó Gyula: Megszállás, terror, elhurcolás. In: Géczi Róbert (szerk.): Az Elbától Vorkutáig. Magyar Napló, 2017. 168.

²⁸ Oficinszkij Román: Az első számú vezetők... 222

²⁹ Váradi Natália: Etnikai tisztogatások, egyházüldözés Kárpátalján, 1944–1946. 108

³⁰ Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Egyházpolitika szovjet módra. In: Csatóry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021. 529.

katolikusoknál pedig azt akarták elérni, hogy önállóvá váljanak.³¹

Kárpátalján a vallási közösségekben, mint a római katolikusok és a reformátusok, szinte egészében magyarok voltak. Állami kontrol alá akarták helyezni 1945 végén a protestánsokat is. Megcélzották az evangéliumi keresztény-baptistákat is, akiknek ekkor már 56 gyülekezetük volt, köztük 10 magyar. 1946 január végén Kárpátaljára érkezett a szovjet baptista szövetség képviselője, ennek célja az volt, hogy előkészítse a „szabad keresztények” csatlakozását a baptista szövetséghez. Ezt az egyezményt, ami előírta az egyesülést február 22-én Munkácson alá is írták, azonban később visszakoztak a döntés miatt.³²

A görögkatolikusokhoz 460 ezer hívő tartozott, ez Kárpátalja lakosságának nagy részét kitette. A szovjet vezetésnek tehát egyik fő célja volt, hogy az egyház egészét megsemmisítse, amiért mindent meg is tettek. A görög katolikus egyház nagyon meghatározó volt a térségben, és annak érdekében, hogy megmaradjanak, a pravoszláv egyházzal szeretek volna egyesülni.

1945. április 8-án megjelent a Szabad Ukrajna című lemergi lap, melyben szerepelt egy rövid politikai írás az ukrán görög katolikus egyházzól, ami a „Kereszttel vagy törrel?” címet viselte. A lapban 1596-tól kezdve számba vették az egyház történetét és kifigurázták az egykori egyházvezetőt, Andrij Seprickij metropolitát, aki 1944-ben hunyt el.

Az ezt követő időszakban számos kiadvány jelent meg, amelyet próbáltak tudományosnak beállítani, mindezzel az volt a cél, hogy a görögkatolikus egyház tekintélyét aláássák. A papokat különböző kollaborációval vádolták meg, ilyen volt például, hogy elárulták a népet, együttműködnek az elnyomókkal, itt a nácikra gondoltak. Tehát az egyházellenesség minden felekezetet érintett, minden lelkészt megvádoltak, mégpedig a nép ellenségeiként hivatkoztak rájuk. Mindezek közül persze kiemelt figyelmet kapott a görögkatolikus papok tevékenysége, a püspökség vezetőiről még dossziét is nyilvántartottak, amin az a jelölés szerepelt, hogy „keresztthordozók.”³³

1946 nyarán 88 református lelkész szolgált Kárpátalján a három egyházmegyében. Ugyanebben az évben elindulnak a letartóztatások: július és december között fogták el többek között Gönczy Pál, Balogh Sándor, Narancsik Imre és Csok József lelképásztorokat. Balogh és Narancsik nem tértek vissza, mindketten a fogságban haltak meg. 1948 januárjában 92 egyházközségben 82 lelkész dolgozott. 1948 nyarán a regisztráció után a hatalom megtiltotta a hitoktatást és a vallásgyakorlást csupán a templom falai között engedélyezték. Ekkor 61

³¹ Uo. 531.

³² Fodor Gusztáv: A református egyház első évtizede Kárpátalja szovjetizálásának idején. In: Molnár D. Erzsébet – Molnár D. István (szerk.): Hadifogság, Málénykij robot, Gulág. Kárpát-medencei magyarok és németek elhurcolása a Szovjetunió hadifogoly- és kényszermunkatáboraiiba. „RIK-U” Kiadó, 2017. 102

³³ Oficinszkij Román: Egyházellenes intézkedések. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 289.

egyházközség kapott engedélyt, de folytatódtak a lelkészek letartóztatásai: 1946 és 1951 között 18 református lelkészt tartóztattak le.³⁴ A regisztráció után a hatalom az egyház belső struktúráját is átalakította, javasolva az egyházmegyék felszámolását és egy központi irányítás létrehozását. Végül 1949. december 23-án következett be a változás, hiszen Ungváron megválasztották területi vagy „főesperessé” Gencsy Bélát, így megszűntek az egyházmegyék.³⁵

³⁴ Szamborovszkyné Nagy: Egyházpolitika... 539.

³⁵ Uo. 539

II. fejezet

Tiszapéterfalva szovjetizálása mélyinterjúk és a levéltári források tükrében

2.1. Megszállás és kolhozosítás

Ahogy az előző fejezetben is említésre kerül, a 4. Ukrán Front egyik legfontosabb feladata a kárpáti régió szovjetizálásának biztosítása volt.³⁶ „November elején jöttek be Tiszapéterfalvára. Tóth Zsigmond várta őket a falu végén, amikor jöttek be a katonák. Azt mondta, őt az első világháború idején elvitték fogolynak, orosz fogságba volt, megtetszett ott neki a helyzet, hogy ott osztanak földet stb. Akkor kiállt a falu végén és azt mondta nekik, hogy 20 éve..., végre itt vagytok. 20 éve várok már rátok. Rögtön megválasztották falusi bírónak.”³⁷ Kárpátalja-szerte jellemző volt a megszálló szovjet hadsereg önkényeskedése: elfoglalták a házakat vagy házrészeket, kiszolgáltatottá magukat az ott élőkkel. Péterfalvára is kerültek betelepítésre katonák egyes családokhoz, erről az interjúalanyok a következőképpen emlékeznek vissza: „Hozzánk is lettek betelepítve katonák, mindig főzött a szakácsuk, és mindig jött anyámhoz, megszurkálta, hogy menjen vele és adjon neki ezt meg ezt, kaját, lisztet, zsírt, vagy ami kellett. Állandóan jött és meglökdöste. (...) Apámnak nagyon nézte a cipőjét az egyik katona, fogta és apám besározta, hogy ne lássa, hogy jó cipő, nehogy elvegyék.”³⁸

Ismeretes, hogy Kárpátalja magyarlakta településeinek a Kárpátalja Szovjet-Ukrajnával történő egyesülését hirdető manifesztumot úgy írtatták alá az oroszul nem tudó lakossággal, hogy azzal a hazugsággal hitegették őket, hogy a lágerbe elhurcolt családtagjaik hazaengedése ügyében írhatnak alá kérvényt. Nem történt ez másként Tiszapéterfalván sem: „A falusi bíró csinált egy listát, hogy kinek a hozzátartozója van lágerbe, mindenkihez oda vitték, és azt mondták neki, hogyha akarod, hogy a férjed hazajöjjön, alá kell írni. Anyám alá is írta. Mindenki alá írta, aki a fiát, férjét akarta, hogy hazajöjjön. Egyszer csak jött Kocsis Aranka és megkérdezte anyámat, hogy tudja, hogy mit írt alá? Anyám mondta: hát, hogy a férjem haza jöjjön. Aranka pedig mondta, hogy dehogy, azt írtad alá, hogy a Szovjetunióhoz tartozunk. Anyám elment a polgármester feleségéhez, Veronkához és követelte a listát, aztán kihúzta magát tinta ceruzával. Veronka azt mondta neki, hogy hiába húzta ki magát, úgyis alá hamisítják.”³⁹

1944 decemberében elkezdődik az államosítás, melynek következtében minden réteg érintve volt. Államosításra kerültek a magyar tulajdonban lévő termőföldek, erdők, vasutak,

³⁶ Molnár D. Erzsébet: A szovjet típusú...505.

³⁷ Csizmadia Edit. (1934) (Interjú készítésének ideje: 2022.11.13.)

³⁸ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

³⁹ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

villanytelepek, gyárak, üzemek, bányák, bankok, kereskedelmi vállalatok és oktatási intézmények. A kommunista térnyerés pedig egyre jobban megfigyelhető volt, amely azt eredményezte, hogy elkezdtek felszámolni a paraszti társadalmat. A magántulajdon, mint olyan szinte nem is létezett, hiszen bárkitől elkobozhattak bármit, ez pedig az erőszakos kollektivizáláshoz vezetett.⁴⁰ Ezt követően az első lépések egyike az volt, hogy a lakosságot meggyőzzék arról, hogy mennyire szükség van a kolhozosításra. Ehhez elkezdtek propagandakampányokat indítani, amelyek csak a kolhozok előnyeit hirdették. A kommunista párt és a helyi hatóságok számos rendezvényt, gyűlést és előadást szerveztek, amelyek célja a lakosság „ideológiai nevelése” volt.⁴¹ Az egyik levéltári forrásban szintén arról van szó, hogy Tiszapéterfalván 1948-ban a kolhozelnök kötelezi a tagokat, hogy vegyenek részt Kutlán András gazdasági előadásán.⁴²

Az 1940-es évek végén Kárpátalja-szerte falugyűléseken hirdették ki, hogy mindenkinek be kell lépni a kolhozokba.⁴³ Tiszapéterfalván 1948-ban alakult meg a Vorosilov kolhoz, Kárpátalja más településeihez hasonlóan erőszakos módon. *„Itt Tiszapéterfalván 1948-ban alakult meg a kolhoz. Kényszerítették az embereket, hogy lépjenek be a kolhozba. A kolhoz neve Molotov kolhoz volt. És úgy hívták az emberek, hogy nem Molotov, hanem Mulató kolhoz, mert a vezetőség mulatott.”*⁴⁴ Az egyik interjúalany arról számolt be, hogyan indult el a kolhoz, és kinek mit kellett beszolgáltatni: *„A kolhoz kezdetben úgy indult meg, hogy mindent be kellett adni, az igavonókat, ökröt, lovat, szekeret, gazdasági felszerelést, ekét. Aki beírtak a kolhozba, annak be kellett adni, aztán ezek egy helyre kerültek, brigádok alakultak meg, és akkor az emberek mentek dolgozni. A nagy gazdától sok mindent elvettek. Volt, akinek 4 lóva volt és azt mind el is vették. Akinek két lóva volt, attól kettőt vettek el, akinek egy attól egyet. Akinek mondjuk nem volt igavonója, hanem ekéje, akkor neki azt kellett beadni.”*⁴⁵ *„A kolhoz megalakulása után nem fizettek pénzt, hanem majd egy kis terményt adtak év végén, meg egy kis csekély pénzt. De pénz még az elején nem is volt. Mentek dolgozni, mert hát muszáj volt, ha nem mész, akkor nem kapsz semmit.”*⁴⁶

A tiszapéterfalvi események is alátámasztják a visszaemlékezések alapján, a szakirodalomban megjelent eseményeket, vagyis a beszolgáltatási kötelezettségeket,

⁴⁰ Dupka György – A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján. Intermix Kiadó, Ungvár, 2014. 76

⁴¹ Szabó Kata: „Élni kell, élni muszáj. In: Dupka György. „Élni kell, élni muszáj”. Intermix Kiadó Ungvár–Budapest 2020. 159.old

⁴² Kárpátaljai Területi Állami Levéltár (továbbiakban KTÁL), Fond P-1087, op.2., od.zb.2

⁴³ Oficinskij Román: Újítások és újítók. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 280

⁴⁴ Orosz István. (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁴⁵ Kutasi Dániel (1943) (Interjú készítésének ideje: 2023.09.30)

⁴⁶ Orosz Istvánné. (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

amelyeket a helyi gazdák teljes ellehetetlenítése érdekében vezettek be. Ez nem csupán a terményre vonatkozott, hanem a jószágra, tűzifára, mezőgazdasági eszközökre – például ekékre, boronákra, vetőgépekre – is. Ezek a portákról összegyűjtve teremtették meg a kialakítandó kolhozok infrastruktúráját. *„Be kellett adni a népeknek, amije volt, szekeret, ökröt, ekét, mindent be kellett adni, hogy a kolhoz megalakuljon. Felszólították a családokat, akinek volt ilyesmije azt be kellett adni.”*⁴⁷ *„Be kellett szállítani mindent, földeket elvették, szekér, akinek volt, ló, szerszámok, ezeket mindent be kellett szolgáltatni.”*⁴⁸ *„Amikor a kolhoz megalakult jöttek és bontották le az istállót, elvittek egy csomó cserepet, gerendát, és megkezdték építeni, ahol mai nap a ferma áll Tivadar Forgolány közt. Építettek ott abból az anyagból, amit összeszedtek mindenkitől.”*⁴⁹ *„Apámnak volt 2 cséplő gépe, mindent elvették. Lovat, szekeret, gazdasági felszerelést, aztán kizártak minket, nem engedtek a kolhozba se dolgozni. A hegyre mentünk apámmal szőlőt kapálni. Keserves élet volt nekünk nagyon. A 21 darab jószágból csak egy tehenet hagytak meg nekünk.”*⁵⁰

A levéltári források is bemutatják, hogy az embereket milyen beszolgáltatásokra kötelezték Tiszapéterfalván. Ilyen volt például a vetőmag beadása, amellyel kapcsolatban felszólították a tagokat, hogy mindenki kivétel nélkül szállítsa be a birtokában lévő földterületek alapján a megfelelő mennyiségű vetőmagot.⁵¹ *„A jószágunkat el akarták vinni, csak abban az időben köröm és lábfájása volt az ökörnek. Már arra kifelé akarták vezetni az ökröt az ólból, csak szegény nem bírta menni és nem vitték el. A házba pedig, amikor bementek a katonák, az öreg mama elkezdett jajgatni, hogy jajajaj, meg olyan csúnyán tett, mint aki megfele hal és a katonák megijedtek, mondták, hogy káput bábká, káput, és szaladtak elfele, nem vittek el semmit”*⁵²

A levéltári források szerint még a húst is be kellett szolgáltatni a kolhoznak, amiről jegyzőkönyv is született. 1949. február 20-án a hús beszolgáltatás fontosságára hívja fel az elnök a tagok figyelmét, tekintettel arra, hogy a határidő a holnapi napon lejár.⁵³ *„A kolhoz megalakulásával mindent elvittek, még a padot is leseperték. A népek a föld alá dugták mindent. Elásták a húsokat, mindent, hogy tudjanak a családnak enni adni. A zsírt bödönökkel elásták a földbe.”*⁵⁴ *„Anyámék azt csinálták, hogy pincébe lehordtak dolgokat, hogy el ne vigyék, és hogy a pince ajtó ne látszódjon, ilyen hasábfából körbe rakták ott a nyárikonyhát, mintha száradna a fa. Annyi eszük nem volt, hogy azt nézzék. A pinceajtót,*

⁴⁷ Szombati Jolán. (1943)(interjú készítésének ideje: 2023.03.17)

⁴⁸ Orosz István. (1941) (interjú készítésének ideje: 2023.04.01)

⁴⁹ Orosz Istvánné. (1942) (interjú készítésének ideje: 2023.04.01)

⁵⁰ Bence Gábor. (1941) (interjú készítésének ideje: 2023.04.01)

⁵¹ KTÁL, Fond P-1087, op.1., od.zb. 10.

⁵² Sági Béláné. (1944) (Interjú készítésének ideje: 2023.04.01.)

⁵³ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.5

⁵⁴ Tóth Magdolna (1945) (Interjú készítésének ideje: 2023.04.02.)

felhasogatott fával le volt terítve, és ugye senki se gondolta, hogy ott van egy ajtó, oda raktak el dolgokat, amit féltek, hogy elvisznek.”⁵⁵

A teljesen ellenszolgáltatás nélküli rekvirálás széles körű ellenérzést váltott ki. Azon személyek ellen, akik nem tettek eleget a követelményeknek, bűnvádi eljárást indítottak. *„Édesapám olyan félős ember volt, és ő maga felpakolt a szekérre mindent, szerszámokat, ekét, mindent, és egyedül bevitte a kolhozhoz, hogy ne vigyék el.”*⁵⁶ 1949. február 20-ai gyűlésen az elnök (Ari Károly) kéri a tagokat, hogy a fa leszállításához szükséges abrakokat a holnapi nap folyamán mindenki hozza be. Továbbá káposzta és kendermag haladéktalan beszállítására szólítja fel a tagokat a kivetés szerint.⁵⁷ Pár napra rá, tehát február 23.-án a Vorosilov kolhozban új elnök választását javasolták. 135 tag volt jelen a közgyűlésen, ahol az egyik tag Szombati Józsefet ajánlotta, arra hivatkozva, hogy okos, de szegény családból származik. A tagok pedig egyhangúlag megválasztották a kolhoz elnökének.⁵⁸

A kollektivizálás idején tömegesen kulákká nyilvánították a tehetősebb falusi parasztokat. Kiforgatták őket vagyonukból, sokuknak el kellett hagyniuk házaikat, ha nem engedelmeskedtek Szibériába száműzték őket.⁵⁹ *„Voltak a faluba kulákok, és akkor azokból volt, akit elvittek. Sokkáig őket a kolhozba nem is vették be, hanem a muzsalyi hegyre jártak a szőlőt termesztetni, ez a szovhoz volt. Eleinte ki voltak közösítve, nem adtak nekik munkát.”*⁶⁰ *„A kik gazdagok voltak azt kuláknak minősítették. Azoktól elvettek mindent, jószágot, terményt, mindent elvettek tőlük.”*⁶¹ A következő adatközlő saját családi élményeit mesélte el, mivel abban az időben őket is kulákoknak minősítették. *„Minket száműzték a faluból, apámat, az egész családot, a kulákokot. Apámnak volt 2 cséplőgépe, mindent elvettek. Lovat, szekeret, gazdasági felszerelést, aztán kizártak minket, nem engedtek a kolhozba se dolgozni. A hegyre mentünk apámmal szőlőt kapálni. Keserves élet volt nekünk nagyon. A 21 darab jószágból csak egy tehenet hagytak meg nekünk, így éldegéltünk lassan, keservesen.”*⁶² *„A kulákokat kizavarták a saját házukból, kitették az utcára. A szegény asszony ott sirt a szugoly előtt, hogy hova menjenek, a katonák beköltöztek a házukba, oda nem mehettek, semmit el nem hozhattak. Szegény anyám, meg azt mondta: gyere itt van egy szoba, üres, lakjatok itt. Még szegény jól járt, mert engem is neveltek és azoknak is szállást tudott adni.”*⁶³

⁵⁵ Csizmadia Edit. 1934) (Interjú készítésének ideje: 2022.11.13.)

⁵⁶ Orosz Istvánné (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁵⁷ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.10

⁵⁸ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.11

⁵⁹ Oficinskij Roman: A korszak általános jellemzése. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 216

⁶⁰ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

⁶¹ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

⁶² Bence Gábor. (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

⁶³ Sági Béláné. (1944) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

„Voltak olyan kolhozok, amik nem mentek jól, ott az embereknek is nehezebb volt, azért is voltak utána az összevonások, itt Tiszapéterfalván volt a központja a többi falunak. A Vorosilov kolhoz itt működött. Amelyik kolhoz nem dolgozott jól azt kritizálták, mert megvolt szabva, hogy mennyinek kell lenni a termésnek, a munkának. Az emberek fel is voltak szólítva, hogy dolgozzanak keményen.”⁶⁴ A levéltári dokumentumok arra engednek következtetni, hogy a Vorosilov kolhoz tagsága folyamatosan bővült. 1948. december 11-én 58 személynek fogadták el a kolhozhoz való csatlakozási kérelmét.⁶⁵ Azonban olyan is előfordult 1949. július 28-án, amikor Szőlősi Józsefné ügye kerül megbeszélésre a gyűlésen, és a probléma a volt, hogy Szőlősi Józsefné nevével ellátott belépési nyilatkozat került beadásra a kolhozba. A határozatban megjelölték, hogy ez a kérelem Szőlősi Józsefné beleegyezése és tudta nélkül került beadásra, illetve rajta az aláírás sem a sajátja, így pedig ezt a nyilatkozatot érvénytelennek tekintik.⁶⁶ „Ha egyetemet végeztél, nem kaptál munkát, ha nem lépsz be a pártba.”⁶⁷ „Olyan adót vetettek ki, aki nem akart beiratkozni a kolhozba, hogy azt nem bírta kifizetni, így kénytelen volt belépni. Eleinte tiltakoztak és sokan nem akartak belépni, de mondom olyan adót vetettek ki rájuk, hogy nem bírták fizetni, aztán beléptek. Az is úgy volt, hogy behívták az embereket és ott, mint a gyóntató széken tartották fél napig, vagy egy napig, győzködték, hogy írjon be a kolhozba. (...) Kénytelenek voltak a szüleim beiratkozni a kolhozba. Utána apám a kolhoz kertészetébe járt dolgozni, de hát olyan keveset keresett. Mikor 60 éves lett elment nyugdíjba, de olyan kevés volt, hogy akkor anyám elment dolgozni.”⁶⁸

A kolhozosítás elindítása után kezdődtek meg intenzívebben a gyűlések, amiről az egyik adatközlő így nyilatkozott: „Az eleje a kolhoznak nehéz volt, nehezen indult, nem volt olyan jól megszervezve, kellett nekik egy év, amíg belejöttek és tudták irányítani a munkálatokat. A kolhoztagnak a gyűlés az első évben nem volt rendszeres, akkor még nem is tárgyaltak fontos dolgokat, még na, kellett nekik tanulni. A második évtől már simábban mentem a dolgok, a gyűlések.”⁶⁹ A levéltári forrásban arról olvashatunk, hogy 1949-ben a kolhozban még nem mindenki számára érthetőek a szabályok, hiszen a kolhoztagnak nem dolgozták le azt a mennyiségű munkát, ami ki volt rájuk szabva, illetve több munkálatban sem vettek részt. A következőkben azt taglalják, hogy az a döntés született, hogy minden munkaképes kolhoztagnak ki kell mennie dolgozni, be kell fejezniük a kapálást és az ültetést három nap alatt.⁷⁰ 1949. augusztus 24-én a könyvvelő felszólal, mivel a munkakönyv

⁶⁴ Kutasi Dániel (1943) (Interjú készítésének ideje: 2023.09.30)

⁶⁵ KTÁL, Fond P-1087, op.1., od.zb.7.

⁶⁶ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.24

⁶⁷ Orosz István. (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁶⁸ Csizmadia Edit. (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁶⁹ Kutasi Dániel (1943) (Interjú készítésének ideje: 2023.09.30)

⁷⁰ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.18

vezetését a túlterhelt munka miatt nem tudják folytatni, és ideiglenesen egy megfelelő személyt szeretnének kijelölni annak vezetésére⁷¹. Ez is azt mutatja, hogy az embereknek mennyit kellett dolgoznia és a normákat még így is folyton növelték, illetve fokozottabb munkára hívják az embereket.

Voltak olyan emberek, akik megfigyelés alatt voltak, ezt támasztja alá ez az interjú: *„Patkós apámra volt ráállítva, hogy jelentsen róla. Közben a Patkós egy becsületes ember volt, és eljött apámhoz és azt mondta, hogy ne szidja az oroszokat, meg ne mondjon semmilyen politikával kapcsolatosat, mert neki kell jelentenie róla. Aki nem jelentett, azt kirúgták a házából, vagy börtönbe zárták, vagy elvették a vagyonát.”*⁷²

A tiszapéterfalvi kolhoztagok gyűlésén többször is napirendi pont volt, hogy a tagoknak felhívják a figyelmét a fegyelmezett munkavégzésre. Ari Károly Károlyé kolhozelnök ismertette a közgyűlésen a munkafegyelmet, mely a kolhoz előmenetelének egyik alapja. Közgyűlés egyhangúlag elfogadta a munkafegyelem ismertetését.⁷³ A levéltári források alapján 1949. június 27-én a kolhozgyűlésen U. József ismertette a brigádok és lankák túltermelésének jelentőségét, még fokozottabb munkára hívja fel az emberek figyelmét. Ari Károly kolhozelnök pedig az aratás jelentőségét ismertette, és annak gyors és pontos munkáját, mindezt azzal fejezték be, hogy mindenki még nagyobb odaadással fogja végezni munkáját. A végén pedig hozzátesszik, hogy a normákat további öttel növelni fogják.⁷⁴ A levéltári források a beszolgáltatások után még azt is megemlíti, hogy a tagok a tagdíjakat örömmel fizetik.⁷⁵

A kolhozosítás eredményeképpen, ahogy már szó volt róla, létrejöttek az első kolhozok Kárpátalján. Ezek kezdetben nem voltak különösebben sikeresek, mivel a parasztok ellenállása és a szovjet mezőgazdasági politika hiányosságai miatt a termelés gyakran csökkent. A szovjet vezetés azonban továbbra is ragaszkodott a kolhozosítás folytatásához, és a folyamatot a következő években is erőltették.⁷⁶ Az idő előrehaladtával egyre többen nyújtottak be kérelmeket, mutatva csatlakozási szándékukat. Az is elfogadott volt, hogy valakit kitaltsanak a kolhozból bizonyos oknál fogva.⁷⁷ A kolhoz azoknak is nyújtott segítséget, akik hátrányosabb helyzetben éltek. Például egy levéltári forrásban az szerepel, hogy az ilyen rászoruló embereknek a meglévő keretből előleget adtak ki, azonban a munkateljesítményüket figyelembe kellett venni.⁷⁸ Más esetben is előfordult, hogy a

⁷¹ KTÁL, Fond P-1087, op.1., od.zb. 12

⁷² Csizmadia Edit. (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁷³ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.1

⁷⁴ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.23

⁷⁵ KTÁL, Fond P-1087, op.1., od.zb. 15

⁷⁶ Kosztyó Gyula: Megszállás, terror, elhurcolás...162.

⁷⁷ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.5

⁷⁸ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.20

rászorulókat segítséget kaptak, hiszen Kabza Károly az iskola részére 200 db vályogot kölcsönadott. Károly vissza szeretne volna kérni ezeket a vályogokat, azonban az iskola nem tudta visszaadni. Kérték, hogy a kolhoz adja vissza az iskola helyett, amit a kolhoz engedélyezett is.⁷⁹

1949. június 6-án egy újabb közgyűlésre került sor, amikor is több tagot is kizártak a kolhozból. Azonban van három személy akiről érdekesen fogalmaznak a jegyzőkönyvben: „Mándi József, Homoki Elek, Gönczi László: tekintettel arra, hogy ezen tagok, kolhozunknak alapító tagjai megalakulása óta rendszeresen dolgoznak, ellenséges munkát nem fejtenek ki, sőt, előmozdítják a tömegmunka megszervezését, odaadó munkát végeznek, munka teljesítményükkel az első soraiba tartoznak, tudomásunk szerint állandóan földművesek voltak, szegénységet ki nem használták, nem minősíthetjük őket kulákoknak, s ha jogunk van határozatot hozni, meghagyjuk őket továbbra is tagjaink sorában.”⁸⁰ Nem csak jutalmazások vagy kizárások történtek a kolhozban, hanem az is előfordult, hogy ha valaki nem csinálta azt amit kellett akkor büntetésben részesült, ezt a következő levéltári források jól bemutatják: 1949. október 2-án Badó Lajos brigadéros ismertette a közgyűlés előtt a fokozottabb munka ütemét. Felhívta a közgyűlés figyelmét arra, hogy senki engedély nélkül a munkahelyét nem hagyhatja el. Ezt a közgyűlés el is fogadta. Ugyanezen a közgyűlésen Badó Lajos brigadéros felolvasta Bocskai Ella, Papp Róza, Székely Sándor nevét, miszerint a kijelölt munkahelyüket nem foglalták el. A határozat pedig a következő volt: a közgyűlés Bocskai Ella, Papp Róza és Székely Sándor kolhoztagokat egyenként két munkanap elvonását határozza meg.⁸¹ Olyan is előfordult 1949. október 8-án, hogy Ari Józsefet megbüntetik, mivel engedély nélkül vitt személyeket a kolhoz szekerén, büntetésnek pedig levonást javasolnak a fizetéséből. A választmány döntése végül az lett, hogy Ari Józsefet két norma levonásban részesítették, mivel engedély nélkül vett fel személyeket a kolhoz szekerére. Homoki Izát és Megyeri Emmát szintén két norma levonásban részesítik, mivel engedély nélkül mentek el Szőlősrre.⁸²

Tiszapéterfalván a Vorosilov kolhoz 1948–1950 között működött. Az összevonások után pedig Igazság kolhozként találhatjuk meg, ami 1950–1960 között működött, összefogva Tivadarfalvát, Forgolányt és Tiszapéterfalvát. Idővel ebből nőtt ki magát a híres Határőr kolhoz.

A levéltári forrásokban megtalálható az 1953-as Igazság kolhoz tagjainak listája, mely szerint ebben az évben 755 tagja volt.⁸³

⁷⁹ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.24

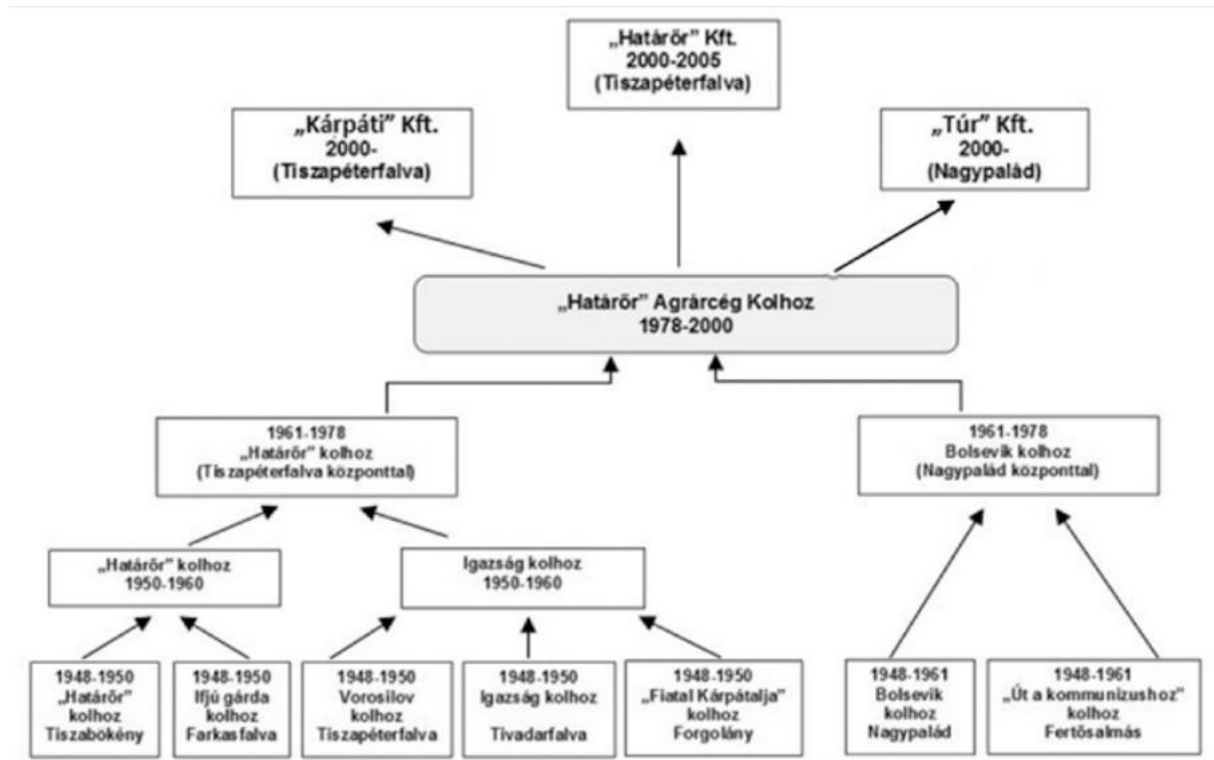
⁸⁰ KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.18

⁸¹ KTÁL, Fond P-1087, op.1., od.zb. 16

⁸² KTÁL, Fond P-1087, op.2., od.zb.25

⁸³ KTÁL, Fond P-1092.op.1.od.zb.30

Az alábbi ábra jól szemlélteti, milyen strukturális átalakulások történtek a kolhozok tekintetében Tiszapéterfalván és a környező falvakban 1948 és 2005 között.

1. ábra: Határőr kolhoz evolúciója

Forrás: Borbély Sándor: Informális gazdasági stratégiák és hétköznapi politikai gyakorlatok Kárpátalja határvidéki régiójában az államszocializmus és a poszt szocializmus éveiben. Doktori (PhD) értekezés. Debreceni Egyetem BDT, 2021.13.

2.2. Elhurcolások Tiszapéterfalváról málenyikj robotra, azaz „háromnapos” munkára

Az egyéni tragédiák mellett a kárpátaljai magyarság számára a legnagyobb közösségi megrázkódtatást jelentő szovjet intézkedés 1944 novemberében vette kezdetét. A Moszkvából irányított sztálinista vezetés, helyi, gyakran nacionalista és sovinszta eszméket valló aktivisták támogatásával megszervezte a magyar férfilakosság deportálását. Valódi szándékaikat leplezendő, a hatóságok a „háromnapos munkáról” szóló megtévesztő történetet terjesztették. Az első csoportokat Péterfalváról is november 18-án indították útnak a „háromnapos munkára”.⁸⁴ „1944 novembere volt azt hiszem, amikor az oroszok bejöttek, akkor 18-tól 50 éves korig minden magyar férfit elvittek lágerbe. Az én apámat Papp Károlyt Kotárszkibe vitték. Apámék, ők olvastak könyveket, hogy milyen a helyzet a Szovjetunióba, és

⁸⁴ Molnár D. Erzsébet: A Kárpátaljai elhurcolások történeti háttér a szovjet rendszer kiépítésének idején. In: Molnár D. Erzsébet - Molnár D. István (szerk.): A kommunizmus áldozatai, a rehabilitációs alternatívák Kelet Közép Európában. Beregszász, 2016. 88.

öt már felkészülve indította anyám útnak, apámat egy hátizsákkal. Fel volt öltözve olyan kabátba, ami irha belsejű volt, jó meleg, azon kívül a gyerek dunyhát bepakolta egy hátizsákba. Ezzel indította útnak, tehát ő nem tudott annyira megfázni.”⁸⁵ „Háromnapos munkára ígérték, hogy viszik őket, ebből a 3 napos ígéretből lett 5 év, 4, 3 év, ki, hogy esett. Voltak, akik bányába is mentek, azok több ideig voltak. Az egyik hamarabb szabadult, a másik később szabadult. Az embereket összeszedték háromnapos munkanapra, és akkor mennyi év lett belőle. Oda maradtak sok emberek. 18 éves kortól 50 éves korig vitték az embereket. Hány oda maradt apja fia is. Egy családból ketten is odamaradtak.”⁸⁶ „Vittek embereket, és mondták, hogy 3 napra vegyenek élelmet és elmentek. Volt, aki hazakerült, volt, aki nem.”⁸⁷ „Elvitték 3 napos munkára, sok ember odamaradt. Vagonokba szállították, éhezették és sokan meghaltak. 50 éves korig vitték az embereket a lágerbe, 1944. november 18-án vitték az embereket el. Apám már éppen betöltötte az 50. életét, és nem vitték lágerbe.”⁸⁸

Az egyik interjúalany elmesélte hogyan próbáltak az emberek elbújni Tiszapéterfalván. *„Olyat is tudok, Barta Jóska, aki mikor kellett menni a málenkij robotra, a szobába padló volt, és a padlót kifűrészelte, mint egy asztal méretűt, kivájta a nagy gödröt az ágy alatt, és ha jöttek keresni, akkor oda bement és bebújt. Deszkát, padlót rátették, az ágyat oda húzták, és elbújt. Ki hova tudott bújni, csinált magának rejtekhelyet.”⁸⁹ „Apám 3 évig volt hadifogoly. Én mindig azt mondtam, hogy apám a falon van, mert ott volt róla egy kép, és mindig mondták, hogy ott van apád. És így ismertem apámat, hogy ott van a fényképen.”⁹⁰*

Az adatközlők meséltek arról is, milyenek voltak a körülmények a táborokban. *„A németek által lebombázott hidat építették. Apám azt mesélte, hogy kora hajnalban, sötétben, nem volt villany, se semmi, és kora hajnalban keltek, és kaptak valami lötytyöt reggelire. Még az volt a szerencse, hogy sötét volt, nem látta, hogy mit eszik, mert olyan rossz volt. Este pedig megint sötétben hazamentek, és ugyanúgy sötétben valami kotyvasztott izét ettek”⁹¹ „Anyám testvérét elvitték, apám is odavolt. A nagybátyám elmondta, hogy le voltak gyengülve, és akkor egy ilyen nagy gödör volt, a felett át tettek egy szál deszkát, és azon kellett átmenni. Aki át tudott rajta menni az megmaradt, aki nem, az beesett a gödörbe, és ott maradt élve. Onnan már nem jött ki.”⁹²*

⁸⁵ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁸⁶ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

⁸⁷ Orosz István (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁸⁸ Bence Gábor (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

⁸⁹ Orosz István (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁹⁰ Sági Béláné (1944) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

⁹¹ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁹² Orosz István (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

Az adatközlők családtagjai nem minden esetben tértek haza. Sokan meghaltak, vagy ha haza is értek, nagyon le voltak gyengülve. *„Telt múlt az idő és apámnak leszakadt a cipője és ott nem adtak, nem volt új cipő. Behozták Szolyvára, mert ott volt egy nagy központ, ahol az összes behurcolt embereket tartották. Apám 47 éves volt és mivel cipője nem volt, erre fel őt elengedték, mivel már úgyis öreg. De, amikor hazajött, akkor éjszaka is felkelt és evett, mert annyira kivolt éhezve. Tavasz felé hazaengedték már, nem volt egy teljes évig. Sokan viszont ott meghaltak, unokatestvérünk 18 éves volt, mert azoknak a szervezetük nem bírta, még gyerekek voltak”⁹³ „Apámat elvitték, és oda is maradt, életét vesztette. 3 apró gyermek maradt árván. Csak a halál híre jött haza, nem is tudni hol a sírhelye. Voltak, akiket hazahoztak, de a legtöbb oda maradt. A vonatban nem tartották a halott embereket, kilökték a vonatból.”⁹⁴*

Az interjúalanyok elmondták, hogy az asszonyok vittek élelmet az elhurcolt családtagjuknak. *„Szolyván, ott már vittek a hozzátartozók élelmet. Bekiabálták mindig a neveket, hogy kinek és akkor megkapta. Akkor már jobb dolguk volt, a saját kajájukat is ették. Amikor a családtagok megtudták, hogy hová vitték őket, elindultak minden héten a hozzátartozók, összeszedték az élelmeket és akkor ilyen vagon tetején, ahol tudtak utazni és vitték a kajákat. Legközelebb, mikor anyám ment akkorára már apámat bevitték Szolyvára, ő meg elment Kotárszkiba. És akkor azt mondta ott valaki, már nincs itt, azt hitték hazaengedték. Anyám szétosztotta az összes kaját ott az embereknek, amit vitt, és akkor valaki szólt neki, hogy ne adja már oda mindet, nem valószínű, hogy hazament, biztos Szolyvára vitték. Egy pici kis darab kolbászt, amit magának hagyott anyám, a visszafele útra, meg egy darab kenyeret hagyott meg, a többit már nem kérte vissza”⁹⁵ Az egyik adatközlő arról mesélt milyen volt mikor az apja hazatért. *„Amikor hazajött, akkor éjszaka mindig felkelt és evett, mert annyira ki volt éhezve”⁹⁶**

Péterfalváról összesen 63 embert hurcoltak el, ebből 22 személy vesztette életét.⁹⁷ A hazatérők számára pedig a megpróbáltatások ezzel még nem értek véget. Testileg és lelkileg megtörten érkeztek haza, sokan betegen, legyengülten, mások pedig örökre nyomot hagyó emlékekkel. A családoknak újra össze kellett szokniuk, meg kellett tanulniuk együtt élni a veszteségekkel és a hallgatás terhével. Az elhurcoltak közül nem mindenki térhetett vissza, és akik megélték a viszontlátást, azok sem ugyanazok az emberek voltak már, mint akiket

⁹³ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁹⁴ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

⁹⁵ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁹⁶ Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

⁹⁷ https://kmf.uz.ua/mr/4_nevek.html

egykor elszakítottak szeretteiktől. A málenkij robot árnya még sokáig ott kísértett a közösségekben, és az átélt szenvedések emlékezete generációkon át öröklődött.⁹⁸

2.3. Egyházpolitika szovjet módra

A Kárpátaljára beáramló szovjet csapatok olyan rendelkezést kaphattak, miszerint „nem bántjuk a papokat”, ám ez nem azt jelentette, hogy a szovjet hatalom eltűrte volna az egyházak és felekezeti közösségek független létét. A vidék történelmi egyházainak elöljárói közül 1944 őszén sokan elmenekültek szolgálati helyükről a visszavonuló magyar csapatokkal együtt.⁹⁹ *„Tiszapéterfalván, az egyik pap nagyon félt az oroszoktól és elmenekült, utána jött Horkay 80 évesen, nyugdíjba volt, de beállt szolgálni”*¹⁰⁰ A szovjet államhatalom ateista ideológiája fokozatos, de határozott lépésekkel kezdte meg a vallási élet korlátozását. Az 1944. december 5-én kiadott rendelet nyomán megkezdődött az egyház és az állam, valamint az egyház és az oktatás szétválasztása, illetve az egyházi vagyon államosítása.¹⁰¹ *„A gyerekeknek karácsonykor csináltak ilyen műsorokat, el kellett menni az iskolába, a tanároknak is. Nekem a sógornőm tanár volt, és akkor nem messze laktunk egymástól. Minden karácsonykor eljöttek oda hozzánk. Azért is kikapott amiért ő ünnepelni ment hozzánk, a szüleihez. Hogy ott valaki gyerek elmenjen a templomba? Nem, semmi ilyesmi nem volt megengedve.”*¹⁰²

Hiába mondta a szovjet vezetés, hogy nem bántják a papokat, mégis légerekbe hurcolták a hajdani leventeoktatókat, a római-, görögkatolikus és református papokat, az egykori állami hivatalnokok százait. *„Gulácsi Lajos bácsi volt az, akit elvittek a falunkból. Hiába rossz világ volt, kitanult papnak, nagy ember lett, püspök lett, ő magyarázott mindig erről.”*¹⁰³

1945 márciusában az egyháztól megvonták az anyakönyvezési jogot, amely ettől kezdve állami szervek hatáskörébe került.¹⁰⁴ *„Ugye a kolhozokba párttitkárok voltak, itt is Üveges volt. Volt egy temetés aztán pappal nem is volt szabad temetni.”*¹⁰⁵ 1945 decemberében Fedor Pouchán, a beregszászi körzet tanfelügyelője körlevélben értesítette az érintetteket arról, hogy tilos a vallásoktatásnak az iskolában történő megtartása. *„A tanítók*

⁹⁸ Singer, Zs. *Nyomok a lelkekben*. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Ungvár 2010, 15

⁹⁹ Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Egyházpolitika....528

¹⁰⁰ Csizmadia Edit. (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)

¹⁰¹ Oficinszkij Román: Egyházellenes intézkedések. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919– 2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 289

¹⁰² Orosz Istvánné. (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

¹⁰³ Sági Béláné. (1944) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

¹⁰⁴ Oficinszkij Román: Egyházellenes intézkedések... 290.

¹⁰⁵ Orosz Istvánné. (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

olyan rosszak voltak, képesek voltak húsvétba leskelődni, hogy a gyermekek járnak-e tojást szedni. Akit megtudtak hogy járt, az iskolába kikapott. 1-est kapott magaviseletből, ilyen világ volt.”¹⁰⁶

1948 nyara után az államhatalom kategorikusan megtiltotta a hitoktatást, a konfirmációra történő felkészítést és a belmissziót. A vallásgyakorlást visszaszorították a templom falai közé. „Tiltottak mindent. Voltak községek, ahol a templomot bezárták, egyáltalán nem lehetett használni. Ez mind be volt tiltva, a templomba járás is, a konfirmálás is. A nagyobbik lányom amikor konfirmált nem volt engedélyezve, titokban konfirmált le.”¹⁰⁷ „Volt egy temetés, aztán pappal nem is volt szabad temetni. Elmenni a templomba? Vagy ha valaki megnősült, hogy össze iratkozzon? Ha tudtak valami ilyesmit, akkor a munkából kirúgták őket, leváltották azonnal. Mi titokban esküdtünk meg, háznál. A pap átjött nálunk, aztán így volt.”¹⁰⁸ „Az egyházi élet csak a templomra korlátozódott, nem volt hitoktatás, konfirmáció oktatás, temetésen is az úton nem lehetett énekelni és harangszó se volt. Sőt, volt olyan idő, hogy a háztól csendesen kivitték a temetőkertbe a halottat és eltemették. Család látogatás nem volt engedélyezve, biblia órák, összejövetelek meg voltak tiltva, ifjúsági órák nem voltak. Egy nehéz időszak volt, mégis Isten ebben a nehéz időszakban adott olyan embereket, akik a saját lakásukban bevállalták, hogy összegyűljenek az emberek. Mindig azt mondták, hogy valakinek a születésnapját tartják, és így indult el tulajdon képpen az ifjúsági munka is Kárpátalján. Egy fiatalnak mindig megkérdezték, hogy mikor van a születésnapja és akkor elmentek abba a faluba akinek épp a születésnapja volt. Havonta találkoztak vagy két havonta egyszer. 10-15-en voltak a kezdetekben, majd egyre többen csatlakoztak.”¹⁰⁹

A templomok, parókiák állami tulajdonba kerültek. Így a gyülekezetek az államtól bérelték a templomokat. Az állam több templomot bezáratott, illetve egyesek ateista múzeumot működtettek.¹¹⁰ „A követelmény az volt, hogy egy faluban csak egy templom lehetett nyitva, a szovjet időben Tivadart és Péterfalvát összevonták, Tivadar megszűnt létezni, mint különálló falu. Mai napig nem található sehol Tivadar csak Péterfalva. Úgy döntöttek, hogy a Péterfalvi templomot bezárják és a Tivadari nyitva marad. Ebben az időben a Péterfalvi hívek ide jártak templomba. Abban az időben is voltak olyan emberek, mint Bíró Andor, aki tornatermet akartak a Péterfalvi templomból csinálni, majd raktárhelyiséget. Hogy megmentse a templomot, ravatalozónak alakították át. Noha egyetlen egy halottat sem

¹⁰⁶ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

¹⁰⁷ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

¹⁰⁸ Orosz Istvánné. (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

¹⁰⁹ Seres János (1962) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.25.)

¹¹⁰ Dupka György – A szovjet hatóság ...53

temettek a templomból, mégis a templom épület megmaradt, mert Bíró Andor kívülről belülről a templomot felújította.”¹¹¹

Az ateista nevelés egyik sajátos formája volt az egyéni foglalkozás azokkal az iskolás gyerekekkel, akik vélelmezetten erősen vallásos családból származtak. A pedagógusoknak a tanórákon is folyamatos kötelessége volt úgymond leleplezni, haladás- és tudományellenes színben feltüntetni az egyházakat.¹¹² *„A tanítóknak ki volt adva, hogy nem szabad a templomba járni. Tiltották az egyházat, bezártak sok templomot.”*¹¹³ *„Azzal fenyegették a gyermekeket, hogy akinek jár a szülege templomba, nem veszik fel főiskolára. Aki akarta a gyereket adni tanulni ott kellett hagyni a templomot. Nem jártak templomba, a gyermekeik érdekébe kénytelenek voltak otthagyni. A férjemet hányszor megállították templomba fele menet, hogy álljon meg, vagy 50 rubelre meg lesz büntetve, ez akkor nagy pénz volt. Azt mondta neki, hogy küldheti kifelé a büntetést, így fenyegették az embereket.*”¹¹⁴

Az egyházak tekintélye, hatalma, lehetőségei csökkentek, de azért az egyházak még így is elég nagy erőt képviseltek. Az államhatalom állandóan megfigyelte és zaklatta az aktív egyházi személyeket, és hogy ezt még hatékonyabbá tegyék, a református egyház ügyeivel foglalkozó megbízottat neveztek ki. *„Nem lehetett a templomba menni. Aki egyszerű ember volt, nem volt vezető beosztása, annak nem számított, a kapát nem vették el a kezéből. Nade, aki vezető ember volt, az sehova templomba nem mehetett, mert elvesztette volna az állását, megbüntették volna.”*¹¹⁵ Azonban hiába erőltette a szovjet állam minden eszközzel az ateizmust, az egyház a kulturális, nemzeti összetartozás utolsó bástyája volt és maradt. *„Volt a szugolyba egy család, Fóri Ilonának. Ennek is volt egy fia, akit 3 napra elvittek, nem jött többet haza. Az anyja haláláig siratta, a fényképét, a ruháit megtartotta. Ez a család, ha oda mentünk mindig a bibliáról beszéltek, nekünk nem volt bibliánk, nekik meg volt egy képes bibliájuk. Mindig vasárnap mentünk és vasárnapi órát tartott, amit ő magyarázott az maradt meg az emlékembe.”*¹¹⁶

Azonban hiába erőltette az állam minden eszközzel az ateizmust, teljes áttörést nem sikerült elérnie. A kommunista rezsim minden erőfeszítése ellenére sem volt képes kiirtani „a

¹¹¹ Seres János (1962) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.25.)

¹¹² Officinszkij Román: Szekularizáció szovjet módra. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919– 2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 288

¹¹³ Bence Gábor. (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)

¹¹⁴ Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)

¹¹⁵ Orosz István. (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

¹¹⁶ Sági Béláné. (1944) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)

nép ópiumát", azaz a vallásosságot.¹¹⁷

Összegzés

Szakedolgozatom témája: A szovjetizálás története Tiszapéterfalván (1944-1953). Azért választottam ezt a témát mivel Kárpátalján a málenkij robot, kolhozosítás, és egyház helyzete, számos eleme nem felkutatott. A meglévő kutatások hiányosak, nincs feltárva településszinten a szovjet gazdaságpolitika hatása az egyes településekre. Ahhoz, hogy egy egész képet kapjunk ezekről a folyamatokról, fontos felkutatnunk a mikrotörténeti vonatkozásokat. Ez a kutatás egy lépcsőfoka a régió történetének behatóbb megismeréséhez.

A munkám céljaként tűztem ki, hogy feltárjam Tiszapéterfalva szovjetizálásának sajátosságait, illetve, felkeressem azokat a személyeket akiktől lehetőségem van megkérdezni, vannak emlékeik a vizsgált korszakról, illetve olyan információ birtokába juthatok általuk, amelyekhez adott esetben még a levéltári forrásokból sem szerezhetek tudomást. A kolhozosítás folyamatait pedig levéltári források segítségével egészítettem ki. A kitűzött célt, véleményem szerint, sikerült elérni.

Az első fejezetet szakirodalom összegyűjtésével és áttekintésével végeztem. A második fejezet interjúkra épült fel, illetve levéltári forrásokra. Megfigyelhető volt, hogy az adatközlők nem voltak egyformák. Volt olyan aki sok információt közölt a korszakról, megosztva saját történetüket, érdekességeket, például, hogy mi volt a kolhoz gúnyneve, vagy éppen, hogy az egyik Tiszapéterfalvi lakos milyen örömmel várta a szovjet csapatokat, hiszen az első világháború alatt szovjet hadifogoly volt, elmondása szerint pedig ott nagyon jó dolga volt. Azonban voltak olyan interjúalanyok is akik eléggé szűkszavúan válaszoltak, elmondták, hogy rossz visszaemlékezni nekik ezekre az időkre. Leginkább ezek azok voltak, akik vagy az egyik családtagjukat veszítették el a málenkij robot miatt, vagy volt olyan is aki kuláknak volt minősítve, tehát gazdag paraszt volt, tőlük nagyon sok mindent elvettek és nekik is nehéz életük volt. Voltak olyan információk melyekre, egyformán emlékeztek vissza az emberek. Például a kolhozosításnál mindenki elmondta, hogy az embereknek be kellett szolgáltatnia amije volt, ahhoz hogy megalakuljon a kolhoz. Azt is sokan említették, hogy tiltották az egyházat, voltak akik titokban esküdtek, konfirmáltak. Egyezés volt sok helyen, miszerint nehéz és keserves volt akkoriban az élet. Azonban egy interjúalany úgy nyilatkozott, hogy ők megélték, nem éltek nagy lábon, de mindenük megvolt amire szükségük volt. Illetve az is

¹¹⁷ Oficinszkij Román: Megtűrt pravoszlávok és üldözött reformátusok. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010. 52

megfigyelhető volt, hogy Tiszapéterfalván is jelen volt az aláírásgyűjtés amely Kárpátalja Szovjetunióhoz való csatlakozásról szólt, mindezt persze egy egészen más köntösbe bújtatták, hiszen azt mondták, ha az emberek aláírják akkor hazatér a családtagjuk a háromnapos munkáról.

Nehézséget okozott a munka során az, hogy Tiszapéterfalván már kevés olyan ember található meg, akik részesei voltak a vizsgált korszaknak, volt például olyan eset, hogy pont azelőtt távozott közülünk egy szemtanú, mielőtt beszélhettem volna vele. Találhatóak Tiszapéterfalván még idősebb ember, de sajnos már nem lehet velük beszélni az egészségügyi állapotuk miatt. A kutatásom véleményem szerint még kibővíthető például korabeli sajtó áttekintésével és feldolgozásával.

Ez a munka hiánypótló, hiszen a kárpátaljai szovjetizálás településszintű vizsgálata eddig kevés figyelmet kapott a történeti kutatásokban. Munkám célja az volt, hogy új levéltári forrásokat és helyi visszaemlékezéseket tárjak fel, amelyek hiteles képet adnak a korszak társadalmi változásairól. A még élő szemtanúk megszólaltatása különösen időszerű, hiszen ezek az emlékek hamarosan végleg elveszhetnek. A kutatás hozzájárul a régió történetének pontosabb és mélyebb megértéséhez.

A kutatás következtetéseként megállapítható, hogy a szovjet intézkedések, mint a kolhozosítás, a málenkij robot, az egyház elnyomása, mind-mind meghatározták a falu életét, gondolkodását, identitását, nem csak akkor, de hosszú távon is. Hiszen az emberek hozzá voltak szokva eddigi életvitelükhöz, és ez a szovjet rendszer kiépítésével kerekestől felfordult. Illetve az is meghatározó volt, hogy az elhurcolt családtagok hiányával a családnak meg kellett birkózniuk, egy másik családmodell alakult ki, hiszen az édesanyák és a nők vették át a férfiak helyét. Elmondható hogy az emberekben ezek a történések traumákat okoztak, aminek a hosszútávú hatásait ma is lehet érezni.

РЕЗЮМЕ

Тема моєї дипломної роботи: Історія радянзації у селі Пийтерфолво (1944–1953 рр.).

Я обрала цю тему, оскільки в Закарпатті багато аспектів, таких як маленький робот, колективізація та становище церкви, ще не були належним чином досліджені. Існуючі дослідження неповні, вплив радянської економічної політики на окремі населені пункти не вивчено на рівні сіл. Щоб отримати повну картину цих процесів, важливо дослідити мікроісторичні аспекти. Це дослідження є кроком до глибшого пізнання історії регіону.

Метою моєї роботи було виявити особливості радянзації Пийтерфолво, а також знайти тих осіб, яких ще можна опитати, хто має спогади про досліджуваний період, і хто може поділитися такою інформацією, яку іноді неможливо знайти навіть у архівних джерелах. Процес колективізації ми доповнили архівними матеріалами. На нашу думку, поставлену мету вдалося досягти.

Перший розділ складався зі збору та огляду наукової літератури. Другий базувався на інтерв'ю та архівних джерелах. Було помітно, що інформанти були різними. Дехто поділився великою кількістю інформації про той період, розповідаючи свої історії, цікаві факти, наприклад, яке прізвище було у колгоспу, або що один із жителів Петрофолво з радістю чекав радянських військ, адже під час Першої світової війни він був радянським військовополоненим і, за його словами, там йому жилося дуже добре. Однак були й такі респонденти, які відповідали дуже стримано, кажучи, що їм важко згадувати ті часи. Це здебільшого були ті, хто втратив члена сім'ї через маленький робот, або кого визнали куркулем, тобто заможним селянином, у яких багато чого забрали, і їм довелося важко.

Були факти, які люди згадували однаково. Наприклад, у випадку з колективізацією всі казали, що людям доводилося здавати все, що вони мали, щоб утворився колгосп. Багато хто також згадував, що церкву забороняли, деякі одружувалися і проходили конфірмацію таємно.

У багатьох випадках думки збігалися: життя тоді було важким і гірким. Однак один респондент зазначив, що вони виживали, жили скромно, але мали все необхідне. Також було помічено, що у Пийтерфолво проводився збір підписів на підтримку приєднання Закарпаття до Радянського Союзу. Все це, звісно, подавалося інакше: людям казали, що якщо вони підпишуть, то їхній родич повернеться додому після трьох днів роботи. Під час роботи виникали труднощі, адже в Пийтерфолво вже майже не залишилось людей, які були безпосередніми учасниками подій того часу. Був навіть

випадок, коли один дідусь помер саме перед тим, як ми мали з ним зустрітися. У селі ще є кілька старших людей, але через стан здоров'я з ними вже не можна поспілкуватися. На мою думку, це дослідження можна було б продовжити й розширити, шляхом вивчення й аналізу тогочасної преси.

Ця робота заповнює прогалину, оскільки досі місцевий рівень радянзації в Закарпатті мало досліджувався істориками. Метою мого дослідження було виявити нові архівні джерела та місцеві спогади, які дають достовірну картину суспільних змін того часу. Опитування ще живих свідків особливо актуальне, оскільки ці спогади можуть назавжди зникнути. Дослідження сприяє точнішому й глибшому розумінню історії регіону.

У результаті дослідження можна зробити висновок, що радянські заходи, як-от колективізація, маленький робот, придушення церкви — усе це визначало життя, мислення й ідентичність села не лише в той час, але й у довгостроковій перспективі. Адже люди звикли до попереднього способу життя, а з встановленням радянського режиму все кардинально змінилося. Також суттєвим був вплив втрати членів сім'ї, адже сім'ї змушені були з цим жити, змінилася модель родини: матері та жінки взяли на себе роль чоловіків. Можна сказати, що ці події спричинили травми в людей, і наслідки цих травм відчуються й сьогодні.

Források és felhasznált irodalom jegyzéke

Levéltári források:

1. Kárpátaljai Területi Állami Levéltár, Fond P-1087, op.1.,
2. Kárpátaljai Területi Állami Levéltár, Fond P-1087, op.2.,

Adatközlők:

1. Bence Gábor (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)
2. Csizmadia Edit (1934) (Interjú készítésének az ideje: 2022.11.13)
3. Orosz István (1941) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)
4. Orosz Istvánné (1942) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01.)
5. Sági Béláné (1944) (Interjú készítésének az ideje: 2023.04.01)
6. Seres János (1962) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.25.)
7. Szombati Jolán (1943) (Interjú készítésének az ideje: 2023.03.17.)
8. Tóth Magdolna (1945) (Interjú készítésének ideje: 2023.04.02.)
9. Kutasi Dániel (1943) (Interjú készítésének ideje: 2023.09.30)

Irodalomjegyzék:

1. Baum A.T. (1987) Collectivization. In: Komsomol Participation in the Soviet First Five Year Plan. Palgrave Macmillan, London.
2. Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon... Mandátum–Universum, Budapest–Ungvár, 1991.
3. Botlik József – Dupka György: Ez hát a hon... Mandátum–Universum, Budapest–Ungvár, 1991
4. Dupka György – A szovjet hatóság megtorló tevékenysége Kárpátalján. Intermix Kiadó, Ungvár, 2014.
5. Dupka György – Alekszej Korszun: A „Málenkij robot” dokumentumokban. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1997.
6. Dupka György: A Kárpát-medencéből elhurcolt magyar és német rabok nyomában. Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest 2017.

7. Dupka György: Fogyó, gyarapodó nemzetiségek, érdekképviseltek Kárpátalján. Intermix Kiadó, 2011.
8. Fodor Gusztáv: A református egyház első évtizede Kárpátalja szovjetizálásának idején. In: Molnár D. Erzsébet – Molnár D. István (szerk.): Hadifogság, Málenyikij robot, Gulág. Kárpát-medencei magyarok és németek elhurcolása a Szovjetunió hadifogoly és kényszermunkatáborába. „RIK-U” Kiadó, 2017.
9. Gulácsy Lajos: A mélységből a magasba. Kárpátaljai Református Egyház Sajtóosztálya, Munkács, 2005.
10. Hajdu Edit: Kolhozosítás a szovjet rendszer kiépítésének idején (1948–1953). In: Boda Atilla. Ingenia Hungarica V. ELTE Eötvös József Collegium, 2019.
11. Kosztyó Gyula: Megszállás, terror, elhurcolás. In: Géczi Róbert (szerk.): Az Elbától Vorkutáig. Magyar Napló, 2017.
12. Kosztyó Gyula: Megszállás, terror, elhurcolás. In: Géczi Róbert (szerk.): Az Elbától Vorkutáig. Magyar Napló, 2017.
13. Molnár D. Erzsébet: A Kárpátaljai elhurcolások történeti háttére a szovjet rendszer kiépítésének idején. In: Molnár D. Erzsébet - Molnár D. István (szerk.): A kommunizmus áldozatai, a rehabilitációs alternatívák Kelet-Közép Európában. Beregszász, 2016.
14. Molnár D. Erzsébet: A szovjet típusú gazdaságpolitika erőszakos térnyerése. In: dr. Csatáry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021.
15. Molnár D. Erzsébet: A vidék szovjetizálása. In: Csatáry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021.
16. Molnár D. Erzsébet: Kárpátaljai Magyarok és Németek a szovjetunió hadifogoly- és munkatáborában. In: Géczi Róbert (szerk.): Az Elbától Vorkutáig. Magyar Napló 2017.
17. Oficinszkij Román: Szekularizáció szovjet módra. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
18. Oficinszkij Román: A csehszlovák kormány megbízotti hivatal. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum– MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
19. Oficinszkij Roman: A korszak általános jellemzése. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola

- (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
20. Oficinskij Román: Az első számú vezetők. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 21. Oficinskij Román: Egyházellenes intézkedések. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 22. Oficinskij Román: Közigazgatási változások. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 23. Oficinskij Román: Megtűrt pravoszlávok és üldözött reformátusok. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 24. Oficinskij Román: Nómenklatura. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 25. Oficinskij Román: Újítások és újítók. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009 történelem, politika, kultúra. Argumentum – MTA Etnikai nemzeti Kisebbségkutató Intézete, Budapest, 2010.
 26. Singer, Zs. Nyomok a lelkekben. Kárpátaljai Magyar Művelődési Intézet, Ungvár 2010,
 27. Stark Tamás: Budapest felé fordultak védelemért. In: Fedinec Csilla – Vehes Mikola (szerk.): Kárpátalja 1919–2009. Argumentum – MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2010.
 28. Szabó Kata: „Élni kell, élni muszáj. In: Dupka György. „Élni kell, élni muszáj”. Intermix Kiadó Ungvár– Budapest 2020.
 29. Szabó Kata: „Élni kell, élni muszáj.” In: Dupka György. Intermix Kiadó, Ungvár– Budapest, 2020.
 30. Szamborovszkyné Nagy Ibolya: Egyházpolitika szovjet módra. In: Csatáry György, Dobos Sándor, Orbán Melinda (szerk.): Kárpátalja története. Örökség és kihívások. II. RF KMF – „RIK-U” Kft. Beregszász–Ungvár 2021
 31. Váradi Natália: Etnikai tisztogatások, egyházüldözés Kárpátalján, 1944–1946.
 32. О. Д. Довганич: Репресії проти громадян за антирадянську та антиколгоспну

агітацио, In: Тронько П. Т. (szerk.): Реабілітовані Історією. Ужгород, 2003.

33. Юрій Остапець, Маріан Токар: Закарпаття через призму політичних виборів.
Ужгород Всеукраїнське державне видавництво «Карпати» 2009.

Melléklet

1. számú melléklet: Papp Károly képe, akit elvittek málenyikij robotra.

Forrás: a Papp család tulajdona

2. számú melléklet: Akép jobb sarkában látható Bence Gáborné édesapja, aki szintén megjárta a málenyikij robotot.

Forrás tulajdonosa: Bence Gágorné családja

3. számú melléklet: Bence Gábor családja az elkobzások alkalmával elvett cséplőgéppel

Forrás tulajdonosa: Bence Gábor családja

4. számú melléklet: Levéltári források az 1953-as Igazság kolhoztagok listájáról.

Донку Васил. Ив.	6.
Дудур Емил. Ст.	21.
Дутко Верона. Анд.	32.
Донковил Иалана. М.	40.
Дудур Црипа. Анд.	80.
Донку Стефан. Ив.	82.
Донку Мария. Ст.	83.
Донку Елизавета. Ст.	84.
Демйен Йосеф. Золт.	91.
Дутко Мария. Жин	128.
Дутко Жерий	129.
Дутко Михаил. Ст.	135.
Дутко Елиза	136.
Донковил Стефан. Г.	143.
Донку Ленке. Фр.	156.
Дюрков Иолана. Васил.	161.
Донку Габрило. В.	179.
Дербан Федор. Фр.	180.
Дербан Йосеф. Фр.	181.
Донку Андрей. А.	184.
Далмски Иван. Ив.	191.
Донку Золтан. Жор.	193.
Дербан Василь.	194.
Донковил Иван.	195.
Донку Жерий.	196.
Добро Петро.	210.
Десковил Александер.	213.
Десковил Елена.	214.
Десковил Иалана. М.	216.
Дербан Маргарета. Фр.	224.
Дутко Анна. Вас.	230.
Донковил Михаил. И.	236.
-И- Мария. В.	237.
Донку Андрей. М.	244.

Паво Иван. Жор.	8.
Паво Жерий. Жор. мал.	9.
Понн Евген. М.	14.
Понн Мого. Ив.	30.
Понн Маргарета. Иос.	42.
Понн Елизавета. Иос.	43.
Понн Стефан. Ст.	47.
Понн Елена. Иос.	48.
Петровици Фредор.	63.
Петровици Жиня. Фр.	64.
Петровици Верона. Фр.	65.
Петровици Црипа. Жин.	66.
Понн Жерий / Ст./Имил.	86.
Понн Марта	87.
Петровици Жиня. Ив.	103.
Петровици Евген. Жин.	105.
Понн Елизавета. Анд.	138.
Паво Александер.	152.
Понн Иван. И.	175.
Понн Йосеф. Ив.	176.
Понн Жерий. Ив.	178.
Памминаш Стефан. Д.	187.
Паво Зейза. Жор.	209.
Полтан Александер.	246.
Полтан Црипа	272.
Паво Павло.	304.
-И- Анна.	305.
-И- Арпад.	306.
Петровици Стефан. Ив.	345.
-И- Бьини. Ив.	351.
Полтан Андрей. Жор.	372.
Понн Горобило. Вас.	380.
-И- Анна. Жор.	398.

Недвещи Андрей.	292.	Невежди Иолана	433.
- " - Вера.	293.	Невежди Иосиф	441.
- " - Агнесса.	294.	- " - Андрей	442.
- " - Ленке	295.	Нозмо Иван. ив.	446.
Ногодей Федор	307.	Ножерленъ Карло.	455.
- " - Мария. Ам.	308.	Новаля Мария.	457.
Ножинъ Мария	309.	Нелли Стефан. Г.	458.
Ногодей Анна. ф.	313.	Нарто Иван	461.
- " - Иолана. ф.	314.	Новаля Юри	464.
- " - Мария. ф.	315.	с. Недвещи Мария	472.
Недвещи Востан. ив.	316.	Новаля Василь. Ад	473.
- " - Елена	317.	Невежди Нина. ив.	493.
- " - Иван. Ур.	320.	Нини Андрей. ив.	523.
- " - Ирина. Ур.	321.	Норманъ Иван. маргон.	525.
- " - Юри. ив.	322.	Нико Стефан	527.
Натро Иван. ив.	334.	Нордонъ Карло. Кар.	545.
Норманъ Нандор	341.	Нордонъ Ери. Кар.	546.
Натонъ Елена	357.	Недвещи Емерих. В.	556.
Нини Лудвик. ив.	366.	Нелли Елена. ив.	539.
- " - Иолана. ив.	367.	Нелли Анна. М	540.
Недвещи Юри. Ур.	370.	- " - Олга	541.
Норманъ Вилмон	371.	Натро Андрей.	542.
- " - Натан. 374.		Нини Востан. В.	564.
Номаранъ Александр. 377.		Нондор Андрей. Ив.	567.
- " - Елиза.	379.	Недвещи Иосиф. Пав.	568.
Нопо Елена. Андр.	381.	Нини Лудвик. Лудв.	576.
Новаля Михаил.	389.	с. Норманъ Елизавета.	590.
Норманъ Александр	392.	Нини Иван	591.
Нобби Бела.	406.	Нобби Катарино	612.
- " - Николай	412.	Новаля Мария	614.
Ножинъ Иосиф	417.	Нина Мария	615.
Норманъ Лудвик	418.	Надар Висло. П.	620.
Норманъ Юри. Ю.	419.	Нуррица Василь.	630.
Невежди Федор	426.	Нуррица Федор	631.

Борнар Михайло. ст. М. 5.	
Борнар Александр. зам. 13.	Б
- " - Деидер. Алекс. 14.	В
Борнар Маргарета М. 39.	Г
Борто Елена 49.	Д
Боршош Анна Иос. 52.	Е
- " - Андрей Иос. 88.	Ж
- " - Мария - " 89.	З
- " - Агней ив. 94.	И
Борнар Ира. Ник. 110.	
- " - Андрей. Анд. 126.	
- " - Матталий 127.	
Баньой Иосеф 186.	
- " - Параска 201.	
- " - Лувик. Иос. 211.	
- " - Елиза. 212.	
Болош Лувик. 252.	
- " - Матти. Вас. 253.	
- " - Елек 259.	
- " - Борто 260.	
от Елизавета. 266.	
Боркен Мария ф. 289.	
Болош Маргарета. 323.	
- " - Елизавета. 324.	
- " - Иван 328.	
- " - Михайло. 329.	
Болош Иван. 332.	
- " - Ирма Карл. 355.	
Березовский Федор. 385.	
- " - Мария. 386.	
Боршош Иосеф. 403.	
Берез Лувик. 415.	
Бордов Илья. 454.	
Борнош Михайло 462.	

KTÁL, Fond P-1092, op.1., od.zb.2

5. számú melléklet: Táblázatok az 1953-as Igazság kolhoz kimutatásairól

1. A tavaszi és őszi vetésű növények területe (1953-as aratás)		
Növény vagy kategória	Terület (hektár)	
Összes tavaszi és őszi	1375	

növény		
Tavaszi vetésű növények (fűvek és repce nélkül)	577	
Őszi gabonafélék (az 1954-es aratásra vetve)	560	
– ebből: búza	497	
– rozs	25	
– árpa	45	

2. Gabonatermesztés részletes bontásban (1953)

Növény vagy kategória	Terület (hektár)	
Összes gabonaféle	956	
Őszi gabonafélék	650	
– őszi búza	576	
– rozs	24	
– árpa	50	
Tavaszi gabonafélék	306	
– tavaszi búza	25	
– zab	85	
– tavaszi árpa	66	
– bab	6	
– kukorica	176	

3. Egyéb termesztett növények a kolhozokban

Növény	Terület / Mennyiség	
Köles	3	
Rozs	4	
Tavaszi zab	5	
Ipari növények összesen	70	
– Dohány	30	
– Len	40	

Gumósnövények összesen	118
– Burgonya (zöld)	100
– Káposzta (zöld)	3
– Paradicsom	3
– Paprika	4
– Cukorrépa / takarmányrépa	1
– Hagyma	3
– Fokhagyma	0
Egyéb zöldségkultúra	2

4. Terméshozamok és mezőgazdasági mutatók (becsült adatok)

Megnevezés	Mennyiség
Vetésterület – cukorrépa	25 002
Kultúrnövények összesen	25 002
Összes betakarítás – búza	10 300
Összes betakarítás – rozs	9 900
Összes betakarítás – ipari gumós növények	11 600
Összes betakarítás – gumós növények	6 500
Termésátlag új vetésből	1 094
Terméshozam új földről / kultúrából	7 000

Táblázatok forrása: KTÁL, Fond P-1092, op.1., od.zb.6